

EESTI MAAÜLIKOOL
Põllumajandus- ja keskkonnainstituut

Mariel Krumm

**2-3-AASTASTE LASTEGA PEREDE EELISTUSED,
OOTUSED JA RAHULOLU SEOSSES ÜRITUSTE
KÜLASTAMISEGA**

PREFERENCES, EXPECTATIONS AND SATISFACTION OF FAMILIES
WITH 2-3 YEARS OLD CHILDREN IN RELATION TO VISITING
EVENTS

Magistritöö

Loodusturismi õppekava

Juhendaja: lektor Marika Kose, MSc

Tartu 2018

Eesti Maaülikool Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Magistritöö lühikokkuvõte	
Autor: Mariel Krumm		Õppekava: Loodusturism	
Pealkiri: 2-3-aastaste lastega perede eelistused, ootused ja rahulolu seoses ürituste külastamisega			
Lehekülgi: 70	Jooniseid: 14	Tabeleid: 1	Lisasid: 2
<p>Osakond: Põllumajandus- ja keskkonnainstituut</p> <p>ETIS-e teadusvaldkond ja CERC S-i kood: sotsiaalteadused, S262</p> <p>Juhendaja: Marika Kose</p> <p>Kaitsmiskoht ja –aasta: Tartu 2018</p>			
<p>Täiskasvanud reisivad ja võtavad üritustest osa järjest enam koos lastega, mistõttu tuleb mõelda eelkõige laste sotsiaalsele heaolule. Keskendudes pereturistidele on oluline teada nende vajadusi, et oleks võimalik õigesti sihtgrupile läheneda ja tagada nii vastavus ootustele. Laste arengulised iseärasused mõjutavad ürituste valimist, külastamist ja kõike sinna juurde kuuluvat. Ürituste külastamine on väikelastele arenguliselt oluline, kuna nii saavad õnnestunud ürituse korral täidetud nende kõik vajadused. Uurimusi on pereturismi teemal küll tehtud, kuid asutuste, piirkonna või turunduse põhisel, mitte niiväga üldist pilti luues niisugusest vanusest tulenevalt.</p> <p>Käesoleva magistritöö peaesmärk oli välja selgitada 2-3-aastaste lastega perede kui sihtgrupi üldised eelistused ja ootused ning rahulolu nende enda valitud üritusest.</p> <p>Selleks viidi läbi ankeetküsitlus 2-3-aastaste laste vanemate seas. Andmeid töödeldi statistilise andmeanalüüsi meetodil.</p> <p>Vastajad mäletavad enam positiivseid elamusi tekitanud üritusi. Pereturistid eelistavad üritusi külastada enim suvel. Üritustest osa võtva seltskonna suurus oleneb olukorrast. Vanemad eelistavad ja ootavad seda, mis on just lastele parim. Külastatud üritustega jäadi pigem rahule, kuid tegelema peab töös välja toodud puudustega.</p> <p>Saadud tulemused sarnanesid erinevate eelmiste analoogsete töödega. Jätkuuringutes võiks uurida kodust eemal asuvate ürituste külastamist või kitsaskohtasid. Tööd saavad kasutada ürituste korraldajad, et üritusi muuta peredele veelgi sobilikumateks.</p>			
Märksõnad: pereturism, turism, laste areng			

Estonian University of Life Sciences Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Abstract of Master’s Thesis	
Author: Mariel Krumm		Curriculum: Nature tourism	
Title: Preferences, expectations and satisfaction of families with 2-3 years old children in relation to visiting events			
Pages: 70	Figures: 14	Tables: 1	Appendixes: 2
Department: Institute of agricultural and environmental sciences Field of research and (CERC S) code: social sciences, S262 Supervisor: Marika Kose Place and date: Tartu 2018			
<p>Adults are traveling and taking part in events more and more with children. Therefore, it is important to think in particular about the social well-being of children. By focusing on family tourists, it's important to know their needs in order to be able to correctly approach the target group and ensure compliance with expectations. The developmental peculiarities of children influence the selection, visits and everything associated with events. Visiting events is important for the development of toddlers, because they can meet all their needs in a successful event.</p> <p>Research on family tourism has been done, but based on agencies, region or marketing, but not creation of a general picture of this age.</p> <p>The main objective of this Master's Thesis was to find out the general preferences and expectations of the families of children aged 2 to 3 and their satisfaction with their own chosen event.</p> <p>For this, a questionnaire survey was conducted among parents of children aged 2-3 years. The data was processed using a statistical data analysis method.</p> <p>Respondents remember more positive events. Family tourists prefer to visit events most in summer. The size of the group that participates in the event depends on the situation. Parents prefer and expect what is best for children. The event visited was satisfying for the customer but the organizers should pay attention to the shortcomings which were outlined in this paper.</p> <p>The results obtained were similar to different previous analogous works. In-depth surveys could be used to explore events that are away from home or narrows. Workshops can be used by event organizers to make family events even more relevant.</p>			
Keywords: family tourism, tourism, development of children			

SISUKORD

MAGISTRITÖÖS KASUTATUD MÕISTED	5
SISSEJUHATUS	7
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	10
1.1 Maslow põhivajaduste teooria	10
1.2 Väikelapse iseärasused ja vajadused.....	11
2. TURISM, PERETURISM JA SÜNDMUSTURISM.....	16
2.1 Turismi arengusuunad.....	16
2.2 Pereturisti eripära	25
2.3 Sündmusturismi olemus ja tähtsus.....	31
3. MATERJAL JA METOODIKA	36
4. TULEMUSTE ANALÜÜS JA ARUTELU	38
KOKKUVÕTE	55
KASUTATUD KIRJANDUS	58
LISAD	60
Lisa 1. Ankeetküsitlus.....	61
Lisa 2. Kohad Eestimaal, kus võiks lastega käia kahe ema arvates.....	68
LIHTLITSENTS.....	70

MAGISTRITÖÖS KASUTATUD MÕISTED

Eelistused – tulenevad eluviisist, detailide ja nüansside arusaamisest, eelnevatest kogemustest ja maitsest, sissetulekust, soost, vanusest. (Traks 2013)

Erivajadused – kõik see, mis tingib vajaduse muuta ning kohandada keskkonda ja tegevusi eesmärgiga tagada maksimaalsed võimalused arenguks. Arengulised erivajadused avalduvad koolieelses eas (Erivajadus ja sellega seotud mõisted – Tallina Ülikooli õppematerjal).

Laiendatud perekond – tuumperekonnale kuulub perekonda lisaks veel liikmeid, kes on omavahelistes lähisugulus-, partnerlus- või hõimlussuhteis. (Kagadze jt 2007: 10).

Motiivid – püüdlused rahuldada vajadusi, tekivad vajadustest. (Vajadused – Rajaleidja)

Motivatsioon - vajadustest tulenevate püüdluste kogum, mis ajendab inimest mingil kindlal viisil toimima. (MTÜ Eesti Maaturism 2003a: 6)

n – vastajate arv

Ootused – rajanevad reismotiividel ja vajadustel. (MTÜ Eesti Maaturism 2003a: 7)

Perekond – traditsioonilises mõistes kaks vanemat ja lapsed. (Butterworth, Harris 2002: 333)

Perekond on sotsiaalne grupp, mis põhineb abielul või veresugulusel. Liikmeid seob ühine olme, vastastikune abi ja moraalne vastutus. Tänapäeva ühiskonnas esineb kooseluvormide mitmekesisus. Sagenenud on vabaabielud ja muud perekonna vormid. Paljude arvates teevad perekonnast perekonna inimeste vahelised tunded ja suhted (Kagadze jt 2007: 9).

Pereturism – koos pereliikmetega reisimine puhkuse eesmärgil. (MTÜ Eesti Maaturism 2003a: 5)

Rahuolu – sõltub peamiselt ootuste täitumisest. (MTÜ Eesti Maaturism 2003a: 7)

Sihtgrupi moodustavad sarnaste vajadustega kliendid. Nad on toote või teenuse (nt ürituse) potentsiaalsed tarbijad. Kliendid (sh külastajad) liigitatakse vastavalt nende vajadustele, tunnustele ja ostukäitumisele. Kui turgu segmenteerida, siis see aitab oma sihtrühma

vajadusi paremini mõista ning eesmärke püstitada. Segmenteerimine aitab välja valida sobilikud kliendid. (Turundus – Loov Eesti)

Sihtgrupp = **sihtrühm** – moodustavad kindlate tunnustega inimesed, kellele midagi on mõeldud. (Eesti õigekeelsussõnaraamat 2013 s. v. sihtrühm)

Tuumperekond – moodustavad kas abikaasad või abikaasad ja nende alaealine laps või lapsed. (Kagadze jt 2007: 10).

Vajadused – ühed inimest liikuma panevad jõud. Inimese kogu tegevuse algallikad, mis panevad teda tegutsema teatud viisil ja kindlas suunas. Vajadusi liigitatakse: füsioloogilised, turvalisuse, sotsiaalsed, lugupidamise ja eneseteostuse. (Vajadused – Rajaleidja)

Väikelaps – *kuni kolmeaastane laps*. (Eesti õigekeelsussõnaraamat 2013 s. v. väikelaps)

Väikelapseiga=maimikuiga=varajane lapseiga

Üleminek imikueast väikelapse ikka toimub vähehaaval ja on keeruline täpselt määratleda kindlat ülemineku aega. Võrreldes imikuga oskab väikelaps kõndida, saab hästi aru kõnest, räägib ja on väga iseseisev (Butterworth, Harris 2002: 161).

Üritus – ettevõtmine või tegutsemine mingil eesmärgil. Näiteks riiklik, üldrahvalik, kultuuri-, kunsti-, massi-, muusika- ja spordiüritus (Eesti keele seletav sõnaraamat 2009 s. v. üritus).

SISSEJUHATUS

Turism on kaasajal pidevalt kasvav majandusharu. Täheldatud on nii siseriiklikku kui väliturismi kasvu. Kuna järjest enam reisivad ja võtavad täiskasvanud üritustest osa koos lastega, siis tuleb mõelda nii suurtele kui ka väikestele külastajatele. Kui kuhugi kaasatakse lapsi, siis on nende sotsiaalne heaolu kõige tähtsam, millest tuleb enne kõike lähtuda. Üks turismi liik on ürituste külastamine. Ürituste korralduses valitseb tihe konkurents, mis nõuab korraldajatelt spetsialiseerumist kindlale sihtgrupile. Organisatsioonidel on keeruline kõike ja kõigile pakkuda. Lihtsam on välja selgitada endale sobivad külastajad, kelleks võivad olla ka lastega pered. Keskendudes lastega peredele on oluline teada nende vajadusi, et oleks võimalik õigesti sihtgrupile läheneda ja tagada nii vastavus ootustele.

Lastel on erilised vajadused tulenevalt vanusest. Selles uurimuses keskendub töö autor 2-3-aastaste lastega perede ürituste külastamisega seonduvale just põhjusel, et sellises eas lapsed on mitmete spetsiifiliste arenguliste iseärasustega. Need mõjutavad vanemate poolset ürituste valimist, külastamist ja kõike sinna juurde kuuluvat. Teisalt on ürituste külastamine väikelastele oluline, kuna nii saavad õnnestunud ürituse korral täidetud nende kõik vajadused alates füsioloogilistest kuni eneseteostuseni.

Eestis on tehtud uurimusi maanteemuuseumi näitel lastega perede ootuste kohta ja pereturismitoodete turundamise kohta väliturule Lõuna-Eesti turismiettevõtete näitel. Praegu tehakse lõputööd kuni 12-aastaste lastega reisijate vaba aja veetmise ootuste ja vajaduste kohta Eesti Vabaõhumuuseumi näitel Tartu Ülikooli Pärnu Kolledžis. 2012. aastal kaitses Eesti Maaülikoolis Terje Truu oma lõputööd teemal „Loodus- ja pereturismikeskne talu loomine Ripsiku Turismitalu näitel“. Eelnevast nähtub, et uurimusi on pereturismi teemal küll tehtud, kuid asutuste, piirkonna või turunduse põhiselt, mitte niiväga üldist pilti luues niisugusest vanusest tulenevalt.

Käesoleva magistritöö peaesmärk oli välja selgitada 2-3-aastaste lastega perede kui sihtgrupi üldised eelistused ja ootused ning rahulolu nende enda valitud üritusest. Üritusena käsitles antud lõputöö kirjutaja kõiki ettevõtmisi kultuuriüritustest (nt Viljandi Pärimusmuusika Festival), messidest kuni snowtubingul käimiseni.

Eesmärgist lähtuvalt püstitas magistritöö autor järgmised uurimisülesanded:

- esitada ülevaade teoreetilistest alustest ja rõhutada vajalikku teavet;
- läbi viia kvantitatiivne uuring 2-3 aastaste lastega perede hulgas;
- saadud tulemusi analüüsida, mille käigus kirjeldada 2-3-aastaste lastega perede ürituste külastamisega seonduvat spetsiifikat.

Küsimused, millele lõputöö kirjutaja tahtis pärast küsimustiku läbiviimist vastust leida olid järgmised:

- Kus, millal ja kellega koos lastega pered üritusi külastavad?
- Mis tüüpi üritusi vanemad oma lastega külastavad?
- Millised on lastevanemate ootused külastatavatele üritustele?
- Kuidas ja millega on rahule jäädud?
- Millega ollakse rahulolematud?
- Millised on lastevanemate ettepanekud ürituste paremaks korraldamiseks lastega külastamise seisukohalt?

Vastused leiti läbi ankeetküsitluse, mis tõi esile ka väikelastega ürituste külastamisega seotud kitsaskohad.

Kitsaskohti teades on korraldajatel võimalik muuta üritused peredele sobilikumaks, mis aitab kaasa laste paremale arengule.

Töö teoreetilise osa koostamisel kasutati Maslow` vajaduste hierarhia teooriat, lapse arengut, turismi tulevikusuundi, pereturismi ja üritusi käsitlevaid materjale nt käsiraamatuid, raamatuid, Interneti allikaid ja seadusi.

Magistritöö autor koostas lõputöö täiesti iseseisvalt juhendaja abiga. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Magistritöös kasutati kvantitatiivset uurimisstrateegiat. Lõputöö teema olemusest lähtuvalt on sobilik just kvantitatiivne uurimismeetod, sest see toob välja statistilised andmed, mis loob silme ette reaalse olukorra mingis kindlas sihtgrupis. Uuring viidi läbi ühes etapis aprillikuus ankeetküsitlusena Facebooki grupi „Beebid 2015“ (3249 liiget) ja enda sõbralisti lastevanemate seas (kiri saadeti 52le lapsevanemale). Lingi vorm tehti Google

Drive'i, mis koondab ühtlasi ise vastused kohe arvutustabelisse kokku, kasutades Google Forms keskkonda. Ankeet oleks paberkandjal välja näinud niisugune nagu Lisas 1.

Töö koosneb sissejuhatusest, neljast peatükist ja kokkuvõttest. Magistritöö esimeses peatükis on juttu teoreetilistest lähtekohtadest, milleks on Maslow' põhivajaduste teooria ja lapse arengu teooriad. Teises peatükis on välja toodud turismi tulevikusuunad, pereturismi spetsiifika ja üritustega seonduvat teavet ja kolmandas peatükis töö materjal ja metoodika. Sealt saab lähemalt teavet ka ankeetküsitluse kohta. Töö neljandas peatükis on esitatud ja tõlgendatud empiirilise uuringu tulemusi.

Töö autor soovib tänada suurepärase juhendajat Marika Koset innustava suunamise eest. Samuti tahab ta tänada oma suvel kolme aastaseks saavat tütar, kes inspireeris uurima just antud teemat ning andis emale selleks võimaluse.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Maslow põhivajaduste teooria

Järgnevalt on lahti seletatud Maslow põhivajaduste hierarhia ning seletatud ka selle seost lapse arenguga.

Inimese motivatsioon aktualiseerub käitumisena peaaegu alati suhtes olukorra ja teiste inimestega. (Maslow, 2007: 69)

Füsioloogiliste vajaduste asemel hakkavad indiviidil kohe tekkima teised (ja kõrgemad) vajadused. Kui need rahuldatakse, siis tekivad jälle uued (ja veel kõrgemad) vajadused, ja nii edasi. See tähendab, et inimese põhivajadused on paigutatud suhtelise mõjuvõimsuse hierarhiasse. Vajaduste rahuldamine vabastab organismi suhteliselt füsioloogilisema vajaduse domineerimisest. Nii lubatakse sellega tekkida teistel sotsiaalsematel eesmärkidel (Maslow, 2007: 80).

Inimeste vajadusi saab jagada rühmadeks ja rühmade järgi paigutada vajaduste püramiidi järgmiselt:

1. Madalaima astme moodustavad nn ellujäämisvajadused ehk füsioloogilised vajadused (vajadused toidu, joogi ja une järgi, vajadus kaitsta end külma, sooja, valu jm ebameeldivuste eest).
2. Turvalisuse ja kindlustunde vajadus. Lisaks kuulub antud rühma vajadus stabiilsuse, struktuuri, reeglipärasuse, rütmi, äratundmise ja etteaimatavuse järgi igapäevases elus.
3. Kiindumuse ja armastuse vajadus. Inimestel on vajadus tunda ka sõprust ja kuuluvust ühte või mitmesse rühma
4. Hindamise-tunnustamise vajadus (sh saada tähelepanu, lugupidamist jms). Üks selle vajaduse rahuldamise moodus on millegi saavutamine/mitmesuguste ülesannete täitmine erinevates olukordades ja selle eest tunnustamine.

5. Eneseaktualiseerimise või eneserealiseerimise vajadus. Inimestel on vajadus ellu viia oma isiklike potentsiaale, milleks on võimed ja isiksuse eripära. Seda olenemata asjaolust, kas need on kaasa sündinud või elu jooksul omandatud. Eneseaktualiseerimise vajadus on üksikindiviidi kasvu ja isiksuse arengu käimalükkavaks jõuks (Klaassen, Tiko jt, 2010: 26).

Eelnevast võis jääda ekslik mulje, et kui üks vajadus on rahuldatud, tekib järgmine. Tegelikult ei tule enne järgmise vajaduse ilmnemist eelmist 100%liselt rahuldada. Ülimuslikkuse skaalal üles liikudes vähenevad rahuldatuse protsendid (nt on füsioloogilised vajadused rahuldatud 85%, turvalisuse vajadus 70%, armastuse vajadus 50 % jne) (Maslow, 2007: 95-96).

Ükskõik millise vajaduse rahuldamise kõige põhilisemaks tagajärjeks on vajaduse tõmbumine tahaplaanile ja uue ning kõrgema vajaduse ilmnemine. Põhivajaduste rahuldamise läbi muutuvad huvid ehk väärtused, millega kaasnevad ka kognitiivsete võimete (tähelepanu, õppimine, mäletamine, unustamine, mõtlemine) muutused. Ükskõik millise vajaduse rahuldamine, kuni see on tõeline rahuldamine aitab määrata iseloomu kujunemist. Iga tõeline vajaduse rahuldamine tavatseb aidata kaasa indiviidi täiustumisele, tugevdumisele ja tervele arengule (Maslow, 2007: 102-105).

Nagu näha, siis on põhivajaduste hierarhia läbimine ja normaalne areng seotud.

1.2 Väikelapse iseärasused ja vajadused

Järgnevalt on välja toodud 2-3-aastaste laste aregulised iseärasused ning nendega seonduvad vajadused, mis tuleb tagada, et arengus edasi liikuda.

Kõik inimesed on võimelised arenema, kui selleks luuakse vajalikud tingimused ja lähtutakse konkreetse inimese arengutasemest. Lähtekoht on inimese suutlikkus, mitte lähtuda sellest, milleks ta pole võimeline. Normaalsed arengufaasid tähendavad võimalust kogeda erinevaid elukaare etappe (olla väikelaps, koolilaps jne). Lisaks on oluline kogeda ealistel vajadustel põhinevat suhtumist ja keskkonda (Klaassen, Tiko jt, 2010: 26).

Kogu areng on lapsesse sisse programmeeritud ja vanemate mureks jääb vaid soodsate kasvu ning arengutingimuste loomine (Klaassen, Tiko jt, 2010:26). Ka mitmed seadused ja konventsioonid mainivad lastele soodsate kasvu- ja arengutingimuste loomise vajadust ja panevad selle kohustuse vanematele.

ÜRO peaassamblee poolt vastu võetud „Lapse õiguste konventsiooni“ artikli 18 lõige 1: Osalisriigid teevad kõik endast oleneva et tagada tunnustatud põhimõtte, et mõlemal vanemal on lapse kasvatamisel ja arengul ühised kohustused. Lapse kasvatamise ja arengu eest vastutavad vanemad või vajaduse korral seaduslikud eestkostjad. Lapse jaoks parimad huvid on nende põhiline huvi (Convention on the Rights of the Child, article 18 1.). On näha, et ülemaailmselt peetakse oluliseks laste arengule kaasa aitamist ning kui kuskil on tegu lastega, siis on nende huvid tähelepanu keskpunktis.

Eesti Vabariigis kehtiva perekonnaseaduse § 16 lõige 2 ütleb, et perekonna ülalpidamine hõlmab tegevust ja varalisi panuseid, mis on perekonna elutingimuste kohaselt vajalikud ühise majapidamise kulude katteks ning kummagi abikaasa ja nende ülalpeetavate laste tavapärase ning erivajaduste rahuldamiseks (perekonna huvides tehtud kulutused) (Perekonnaseadus 2009, § 16 lg 2).

Korrapärased muutused (nt areng) kulgevad lapse- ja noorukieas palju kiiremini kui muutused hilisemates arengufaasides. Näiteks mõtlemisvõime areng on jälgitav vaid kaudselt. Areng (evolutsioon) on muutused inimorganismis või selle osade omadustes, funktsioonides või käitumistes. Arengu all mõistetakse kulgemist küpsuse saavutamise suunas ehk muutusi mõtlemises, tahtes, hoiakutes jne (Klaassen, Tiko jt, 2010: 29). Kuna areng on kõige kiirem lapseas, siis on varajane vajaduste rahuldamine eriti tähtis.

Inimese elukaar on terve tema elukäik ehk elutee eostumisest surmani. Areng elukaarel kestab kogu elu (ka vanaduses). Suurtest individuaalsetest erinevustest vaatamata leiab inimese elukaarelt arengu üldisi seaduspärasusi. Erinevad elukaareuurijad jaotavad inimese arengut perioodideks erinevalt. Psühhoanalüütilise elukaareuurija Erik H. Eriksoni järgi toimub inimese areng bioloogilise algmaterjali (pärilikkuse), keskkonna (õpetamise) ja inimese individuaalsuse koosmõjul. Sigmund Freud tõi muuhulgas psühholoogiasse lapsepõlve tähtsuse ja tähenduslikkuse indiviidi arengus (Klaassen, Tiko jt, 2010: 30).

Eri uurijate käsitlused inimese arengust on erinevad. Samas ollakse ühisel seisukohal järgmistes arvamustes:

- Igal etapil on just sellele etapile omane eripära ja põhiprobleemid;
- Igal etapil on oma arenguülesanded, mille täitmisel jõutakse edukalt järgmisesse etappi;
- Etappide vanusepiirid võivad indiviiditi varieeruda (Klaassen, Tiko jt, 2010: 31).

Inimese elukaare võib jagada üheteistkümneks etapiks. Inimese arenemise seisukohalt on väga tähtsad üleminekud ühest perioodist teise. Üks nendest etappidest on maimikuiga, mis umbkaudselt kestab 1.-3. eluaastani. See on muuhulgas ka kiire vaimse arengu periood, mille ajal õpib laps rääkima. Lisaks kohaneb laps selles vanuses esimeste ühiskondlike hoiakute ja normidega, mis mõjutavad tema edaspidist elu. Meelelundid saavutavad suhtelise küpsuse ja võimaldavad ümbritseva maailma täpsemat ja reaalsemat peegeldamist. Veel areneb enesekontroll ja kujuneb välja oma tahe. Maimik tahab ise end riidesse panna, otsustada ja olla sõltumatu. See kõik toimub aga tegelikkuses kokkupõrgete, raskuste ja pettumustega. Et kindlustada oma positsiooni võivad lapsed kasutada ka ettearvamatut käitumist (jonni, viha, kavalust, solvumist). Olulised arengut toetavad tegurid maimikueas on armastus, rääkimine, mängimine ja olemine koos lapsega, tasakaalu leidmine lubatu ja keelatu vahel. Kõige lubamine ja samas kõige keelamine on võrdselt halvad, sest kõike saanud laps võib kasvada tujukaks ja rahulolematuks inimeseks. Kuid lapsest, kelle soove kunagi ei täideta, võib saada inimene, kes ei pruugi suuta elus saavutada seda, mida tahab. Olulised inimesed maimikule on jätkuvalt ema ja isa, õed-vennad, vanavanemad. Väikelapseas kujuneb välja kiindumussuhe ühe või mitme lähedase inimese vastu. Uued lapse jaoks olulised inimesed hakkavad olema mängukaaslased. Kolme esimest eluaastat peetakse isiksuse arengus otsustava tähtsusega perioodiks. Näiteks J. W. Goethe on öelnud, et oma elus on ta kõige rohkem õppinud esimese kolme eluaasta jooksul (Klaassen, Tiko jt, 2010: 31).

1-2-aastaste laste vajadusi iseloomustavad püüd olla iseseisev ja tubli; tundlikkus kiituse ja aituse suhtes; kontroll oma käitumise üle; püüd leppida olukorraga, et tema soove ei täideta enam tingimusteta; allumine korraldustele ja piirangutele; teiste arvamustega arvestamine; kompromisse tegemine; oma soovide väljendamine; aktiivsus; liikumise nautimine; tähelepanu nõudmine; koos mängimine ja elamuste jagamine. (Montonen, 2005: 16-17)

3-4-aastaste laste puhul tuleb mees pidada, et neid iseloomustavad järgmised tõsiasjad: kehaliselt aktiivne; tunneb end suure ja tähtsana; iseseisvumine ja hirm selle ees; tormiline kujutlusvõime arenemine, ei suuda sageli oma probleeme ja muresid arusaadavalt esitada;

mängu olulisus; tegelikkuse tajus; eakaaslaste tähtsus ja nõrk enesekontroll. (Montonen, 2005: 36-37)

Arenguga kaasnevad kriisid, mis on lahutamatu osa inimelust. Kogu elu võib vaadata psüühiliste kriiside jadana, mis toovad endaga kaasa palju negatiivset (mure, kannatus, vastuolud jne), aga võivad olla abiks ka elu mõtte otsimisel. Kriisid on muutumist nõudvad ja seetõttu ka liikuma panev jõud. Kriiside abil on võimalik küpseda ja areneda nii väliselt (praktiliselt, käitumuslikult) kui ka sisemiselt (väärtushinnangutelt, uskumustelt, tõekspidamistelt). Inimesed jõuavad kriiside tulemusel täiesti uuele arengutasemele. Kriisid jagunevad lisaks psüühilistele veel järgmiselt: arenguloolised ja situatiivsed (Klaassen, Tiko jt, 2010: 34).

Arenguloolised kriisid kaasnevad inimese normaalse arenguga sageli üleminekul ühest elukaare etapist teise, kujunedes aeglaselt. Mõnel inimesel väljenduvad arengukriisid tugevalt, samas teisel märkamatuks. Neid võib võtta kui loomulikku nähtust elus (Klaassen, Tiko jt, 2010: 34). Allpool on kirjutatud lähemalt 2-3-aastaste laste arengukriisidest Eriksoni arenguliste kriiside mudelile tuginedes.

Erik Erikson rõhutab, et igas taolises kriisis peab negatiivse ja positiivse vahel toimuv võitlus lõppema edukalt, et liikuda edasi järgmisse etappi. Samas n-ö võit ei pruugi olla lõplik. Erikson peab kriisiks eelkõige muutust ja pöördepunkti. Arenev inimene on ühel hetkel ootamatult valmis täiesti uuelaadseks kohtumiseks ümbritseva ja ka iseendaga. Nii on tekkinud uus kvaliteet füüsilises ja psüühilises arengus, mis ühelt poolt annab uued ja seni tundmatud võimalused, kuid teiselt poolt lisab ka uued vajadused ja uutmoodi haavatavuse. Enne, kui väikelaps saab oma arengus liikuda järgmisele küpsustasandile, peab ta lahendama järgmised psühhosotsiaalsed olukorrad: autonoomia või häbi/kahtlemine ja 3-aastastel väikelapse arenguperioodist üleminekul eelkooliikka initsiatiivi või süü olukorra algusfaas (Klaassen, Tiko jt, 2010: 34-35).

Väikelapseea konflikti autonoomia või häbi/kahtlemise läbimisel kujunevad tahe ja oskus ennast kontrollida arendavad iseseisvustunnet. Kuid lapse omaalgatuse ja isetegemisega võivad kaasneda ka kahtlused ja häbi oma oskamatusel pärast. Initsiatiiv või süü iseloomustavad koolieelset perioodi kolmandast kuuenda eluaastani. Koolieelses perioodis ehk mängueas on valdav liikumine ja uudishimu, mille käigus pannakse proovile nii lapse iseseisvuspüüdlused kui ka ümbrusega toimetulek. Nii antakse lapsele võimalus püstitada

oma eesmäärke, mida karistust kartmata ellu viies areneb sihikindlus. Ülemäära keelavate ja karistavate vanemate vastu tärkab lastel aga agressiivsus, millega kaasneb häbi oma tunnete pärast ja trots (Klaassen, Tiko jt, 2010: 35).

Inimese üldine areng hõlmab endas erinevaid arenguaspekte: kognitiivseid (intellektuaalsed toimingud – mõtlemine, tajumine ja probleemide lahendamine), sotsiaalseid (igasugused käitumisaktid, mis puudutavad suhteid teistega – hoiakud, normid, motiivid, käitumismudelid), kõlbelisi ehk moraalseid (milline käitumine on sobiv ja milline sobimatu), emotsionaalseid (tunded, hoiakud) ja füüsilisi (kasv, kaal, kehamõõtmed, sootunnused jne). Kõik need on omavahel seotud, mistõttu sõltub areng mingis konkreetses aspektis arengust teistes aspektides. Tähelepanu on vaja pöörata neile kõigile (Klaassen, Tiko jt, 2010: 35).

Väikelaste iseärasused ja vajadused mõjutavad ürituste valimist, külastamist ning kõike sinna juurde kuuluvat. Lisaks nendele keskendudes saab kaasa aidata laste arengule. Seetõttu tuleb ürituste külastamisel neist iseärasustest ja vajadustest lähtuda.

2. TURISM, PERETURISM JA SÜNDMUSTURISM

2.1 Turismi arengusuunad

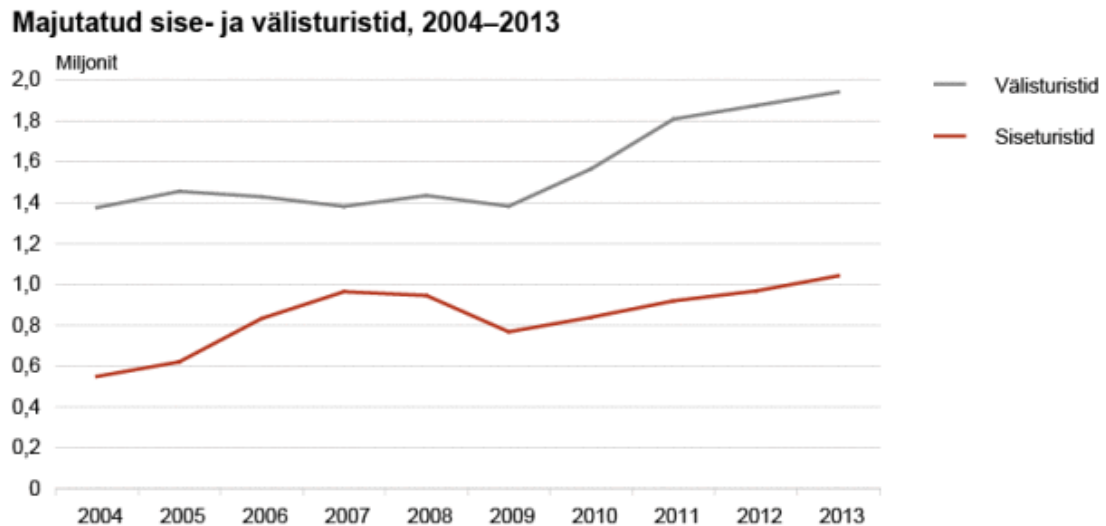
Turismi arengusuunad mõjutavad kõiki turiste, sealhulgas lastega peresid. Samas on neist näha ka seda, kuidas võivad teiste turistide sarnaselt toimida ka pereturistid.

Turismi mõiste tuleneb sõnadest *tornare* (ladina keeles) ja *tornos* (kreeka keeles), mis tähendavad ringi ning liikumist ümber keskpunkti või telje. Ka turistid jõuavad enamasti reisi lõpus enda alguspunkti tagasi (Laurmaa 2014).

Maailma Turismi Organisatsiooni andmete alusel oli 2016. aastal iga 10. töökoht maailmas turismialane. (Tourism Highlights, 2017, 3)

Ülemaailmses ekspordikategoorias paikneb turism kolmandal kohal, kuid mitmetes arengumaades asub turism ekspordisektoris esikohal. Nii arenevates kui ka arenenud majandusega riikides on turism järjest olulisem ekspordi mitmekesistamise osa. Paljudes kauba- ja naftaekspordi riikides on näidanud turism viimastel aastatel tugevat suutlikust kompenseerida nõrgemaid eksporditulusid (Tourism Highlights, 2016, 6).

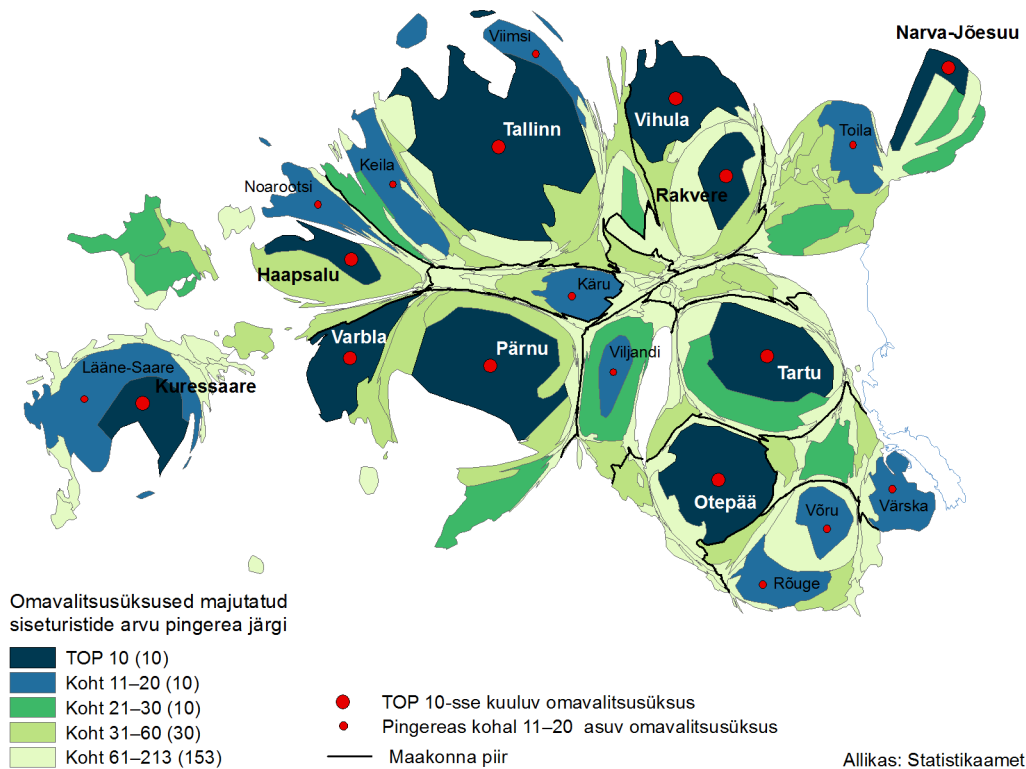
Eestis hakkas siseturism kasvama juba 2000. aastast alates. 2006. aastal ületas esimest korda majutatud siseturistide arv Soome turistide arvu Eesti majutusettevõtetes. 2006. aastast alates on Eesti elanikud moodustanud üle 1/3 kõigist majutatud turistidest, olles seega majutusettevõtete kõige rohkearvulisemad kliendid. Majutatud siseturistide arv ületas esimest korda miljoni piiri 2013. aastal (Laurmaa 2014). Siseturismi olukorda 2004.-2013. aastal iseloomustab Joonis 1.

Joonis 1. Eestis majutatud sise- ja välisturistide arv (miljonites) 2004.-2013. aastal (Laurmaa 2014).

Eestis on turismi kõrghooaeg suvi. Kolmel suvekuul kokku peatub majutusettevõtetes ligi 40% kogu aasta jooksul majutatud sise- ja välisturistidest. Suvekuudel on eelistatuimad sihtkohad nii sise- kui ka välisturistide seas Tallinn, Pärnu, Tartu ja Kuressaare, kus peatus 64% suvekuudel majutusettevõtete teenuseid kasutanud turistidest. Siseturistide hulgas Tallinn nii populaarne ei ole, sest pealinnas ületas majutatud välisturistide arv siseturistide oma ligi kümme korda. Sarnaselt Tallinnale on majutatud välisturistide arv suurem siseturistide omast ka Pärnus, Tartus ja Kuressaares. Siseturistid külastavad rohkem Otepää, Vihula ja Varbla valla majutusettevõtteid (Laurmaa, Valgma 2017). Antud trendi näitavad ka Eesti Statistikaameti andmetel põhinevad joonised 2 ja 3.

Suvekuudel majutatud siseturistid, 2016

Joonis 2. 2016. aasta suvekuudel Eestis majutatud siseturistide paiknemine (Laurmaa, Valgma 2017).

Joonisest 2 tuleb välja, et lisaks Kuressaarele eelistavad siseturistid suvel külastada üleüldiselt peaaegu tervet Saaremaad. Veel külastatakse palju ka Noarootsi, Kärü, Keila, Toila, Viljandi, Värskä, Rõuge ja Võru piirkonda.

Majutusettevõtete top 10 majutatute arvu järgi KOV-ides, 2016

Siseturistid		Välisturistid	
Tallinn	51 700	Tallinn	515 100
Pärnu linn	38 200	Pärnu linn	90 800
Tartu linn	23 200	Tartu linn	44 400
Kuressaare linn	18 500	Kuressaare linn	23 400
Otepää vald	18 100	Haapsalu linn	10 600
Vihula vald	15 500	Narva-Jõesuu linn	8 700
Rakvere linn	15 000	Vihula vald	9 400
Narva-Jõesuu linn	14 900	Viimsi vald	8 600
Haapsalu linn	14 300	Lääne-Saare vald	6 000
Varbla vald	11 300	Rakvere linn	5 900

Allikas: Statistikaamet

Joonis 3. 2016. aastal siseturistide ja välisturistide majutuste arvul põhinev majutusettevõtete pingerida endistes kohalikes omavalitsustes (Laurmaa, Valgma 2017).

2013. aastal käis vähemalt ühel Eesti-sisesel vaba aja reisel väljaspool oma maakonda 61% Eesti elanikest vanuses 15-74. Vaba aja reisidel käinud elanike osatähtsus oli kõrgeim aastal 2008 (perioodil 2002-2013), mil reisis Eesti-siseselt suvekuudel 75% elanikest. Keskmiselt sooritas iga suviste ööbimisega sisereisidel käinu 2013. aastal juunist augustini 3,6 niisugust sõitu. Ilma ööbimiseta ühepäevaseid väljasõite väljapoole oma maakonda tegi 2013. aasta suvel 247 000 elanikku ehk 25% eestimaalasi. Iga inimene tegi keskmiselt eesmärgiga külastada kultuuri- ja meelelahutusüritusi 3,1 sellist väljasõitu. 35% vastajatest käis ühepäevasel reisel eesmärgiga külastada üritusi (suvelavastused, kontserdid, meelelahutusüritused). Võrreldes muudest rahvustest elanikega on aktiivsemad sisereisijad eestlased sisereisijate osatähtsuse ja ühe reisija kohta tehtud keskmise reisi arvu järgi. Kõige sagedamini mainiti 2013. aasta uuringus mitte-reisimise põhjustena aja- (46%) ja rahapuudust (33%) (Turu-uuringute AS, 2013: 3).

2013. aastal olid kõige levinumad sisereiside sihtkohad 1300 eestlase vastuse alusel Tallinn (13%), Pärnu (11%), Tartu (9%), Saaremaa (9%) ja Ida-Virumaa (9%) (Turu-uuringute AS, 2013: 4-5).

Tallinna linna, Pärnu linna ja Pärnu maakonna populaarsuse siseturistide seas suvehooajal toob välja ka Pärnu Postimehe artikkel.

Pärnumaal ööbivate Eesti siseturistide arv kasvas jõudsalt 2016. aastal, mil oli Pärnumaal kõikidel suvekuudel rohkem ööbimisi kui pealinnas. Siseturistide ööbimiste arv suurenes Pärnu maakonnas 2016. aasta esimese üheksa kuu jooksul võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 45 000 võrra (Statistikaameti andmed). Pärnu linnas lisandus ööbimisi 23 894 ja maakonnas 21 633 ehk peaaegu võrdselt. Ööbimiste arv kasvas enim juunikuus, mil Pärnu maakonnas ööbis 8491 inimest rohkem kui 2015. aastal samal ajal. Juulikuus oli tõus 8003 ja märtsis 7170 ööbimist (Roosaar 2016).

Siseturu nõudluse kasv näitab inimeste sissetulekute suurenemist ja leibkondade majandusliku kindluse kasvu. 2016. aasta uuringu kohaselt on Pärnu suvekülastajate siseturistide kulutused (234€) sihtkohas pisut madalamad kui väliskülastajate omad (415€). Üheks ööbimiste kasvu põhjuseks võib pidada näiteks viimastel aastatel Eesti siseturule sihipäraselt suunatud turunduskampaaniaid ja madalhooajal ellu kutsutud erinevaid teemanädalaid (nt restoranide nädal, kohvikute nädal ning spaanädal). Turunduskampaaniad on suunatud just madalhooajale, et teavitada siseturisti Pärnus läbi aasta toimuvatest sündmustest (Roosaar 2016).

SA Pärnumaa Turismi juhataja Kaire Ilusa andmetel kasvas ka väljaspool Pärnu linna 2016. aasta esimese üheksa kuuga jõudsalt ööbijate arv. Ööbimiste arv tõusis 31 432 öö võrra, mis on 50%ne juurdekasv. Eesti keskmine oli samal ajal aga kaheksa protsenti (Roosaar 2016).

Üks erilisemaid vastuolusid turismimajanduses on olukord, kus loodusel ja kultuuril on ülimalt oluline koht inimesi reisisihi valikul. Samas kulub raha reisides ja/või puhates hoopis nn kõrvalteenustesse, milleks on nt transport, majutus, toitlustus, ostlemine (Ruukel, Vain 2003: 11).

Turismi edukas areng vajab eri asjaliste osalusel toimuvat koostööd. Seda nii looduse ja kultuuri mõistlikuks kasutamiseks kui ka ettevõtluse arenguks (Ruukel, Vain 2003: 12).

Turismi areng ja mõjutused loodus- ja kultuuripärandile sõltuvad erinevate asjaliste teadlikust või teadmatust koosmõjust. Tegutsejate rohkus on samal ajal turismimajanduse nõrkus kui tugevus. See on tugev jõud siis, kui kõik erinevate asjaliste jõupingutused kooskõlastada, sest tekib sünergia. Nii on võimalik säästev ja samas tulus looduskasutus. Nõrkuseks on tihti suutmatus mitte näha turismi tervikliku kooslusena, kus ei suudeta või taheta näha oma kohta selles süsteemis (Ruukel, Vain 2003: 13).

Hoolikalt planeeritud ja kohalike elanike majandushuvidega ühendatud turismiäri sisaldab endas võimalusi toetada kaitstava looduse ja kultuuri säilimist. On ju teada, et enamusel Eesti kaitsealadel on välja arendatud looduse õpperajad, mis on üks levinud viis kaitsealale omase loodusliku ja kultuurilise pärandi tutvustamiseks (Ruukel, Vain 2003: 16).

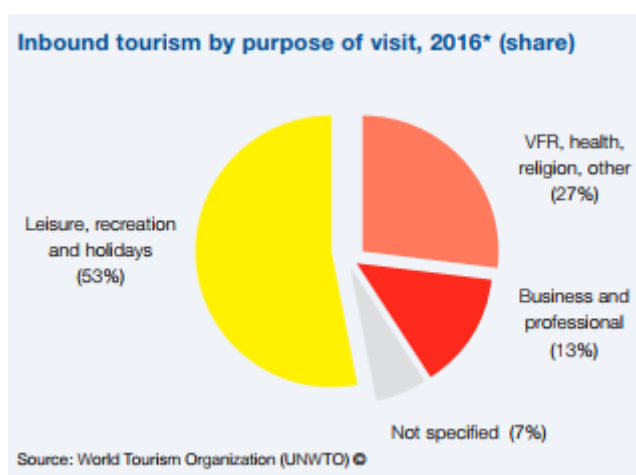
Pakettimine (inglise keeles *packaging*) tähendab mitmete üksikteenuste (näiteks majutus, toitlustus, giiditeenus, transport) ja -toodete kombineerimist ja selle tootepaketi müümist kliendile nn paketi hinnaga. Tootepakett võib olla liikumine (reis, matk, retk), aga ka ühes paigas toimuv üritus (laager, kursus, talgud jne). Komplekstoode = pakett-toode = puhkepakett. Kombineerimist kasutatakse oma toodete ja teenuste müügivõimaluste avardamiseks, uute turgude (sh lastega perede kui sihtrühma) võitmiseks jne. Nt Eesti Maaturismi reisijuht ja andmebaas internetis on ülesehitatud erinevate huvide ja tegevuste järgi jaotatud puhkepakettidele, mille hulgas on ka laste- ja perepuhkus (Ruukel, Vain 2003: 24).

Eesti riiklik turismiarenduskava keskendub Eesti turismi kõige iseloomulikumatele põhiteemadele ja neile tuginevatele turismivormidele, milleks on linnaturism, kultuuriturism (sh toidu- ja sporditurism), loodus- ja mereturism ning terviseturism, arendamisele. Olulisemad sihtrühmad on konverentsi- ja ärituristid ning pered (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2013: 4).

Paketi peamine mõte on lihtne turismitoote ostmine ja seeläbi tagada kliendile meeldiv ning terviklik puhkuseelamus. Pannes kokku kergelt arusaadava ja atraktiivse puhkepaketi, mis koosneb huviväärsustega tutvumisest, harrastustega tegelemisest, majutusest, toitlustusest, on ka lihtsam leida õiget sihtturgu. Põhjusel, et pakett sisaldab just seda, mida teatud inimesed (sh väikelapsed ja nende vanemad) soovivad ning mis neile huvi pakub. Pakettimine on võimalus uute turgude saavutamiseks. Hea koondada piirkonna huvitavad loodus- ja kultuurinähtused, mis on olulised tõmbetegurid. Aga samas ka „pehmed“ väärtused, mille eest üksikteenuseid müües raha ei küsita. Pakettides jõuavad organisatsioonid kliendigruppideni, kes hindavad ehedaid elamusi. Järjekult on võimalik ka teenitud vahendeid kasutada samade väärtuste säilimise tagamiseks. Paketid on erinevad. Paketi sisu sõltub pakutavast põhiteenusest, partneritest, olemasolevast ressursist ja soovitatavast kliendigrupist. Pakettimine ei lahenda kõiki probleeme, ent on siiski efektiivne moodus paremini müüa oma teenust/teenuseid. Oluline on valida õige toode ja õige sihtgrupp, kuid tarvis on teadmisi klientide ostukäitumisest (Ruukel, Vain 2003: 25).

Inimesed valivad oma reisisihi või puhkuse veetmise koha huvitava looduse ja põnevate kultuurinähtuste (piirkonna omapära) järgi. Nõudlus kasvab selliste pakkumiste vastu (Ruukel, Vain 2003: 2).

Vaba aja veetmise eesmärgil oli üle poole 2016. aastal reisi külastustest rahvusvahelistest turistide saabumistest Euroopasse seotud puhkuse, rekreatsiooni ja teiste vaba aja veetmise vormidega. Umbes 13% rahvusvahelistest turistidest reisivad ärilistel ja kutsealastel eesmärkidel. Ülejäänud 27% reisisid muudel põhjustel, milleks on näiteks sõprade ja sugulaste külastamine, usk, palverännakud, tervishoid jne. Ülejäänud 7 protsendil juhtudest ei ole teada, mis põhjustel reisiti (Tourism Highlights, 2017, 4). Jooniselt 4 on näha ka need andmed sektordiagrammina.

Joonis 4. Maailma Turismi Organisatsiooni andmetel põhinev sektordiagramm välituristide Euroopa külastuste eesmärkidest 2016. aastal (Tourism Highlights, 2017, 5).

2013. aasta vaba aja sisereiside uuringus nimetati reisi peamise eesmärgina kõige sagedamini sugulaste/tuttavate külastamist (32%) ning puhkust rannas (22%). Kõige levinumad tegevused mitme päevastel vaba aja reisidel olid sugulaste/tuttavate külastamine (54%), rannas puhkamine (49%), looduslike (33%) ning ajaloo/kultuuriga (30%) seotud vaatamisväärsustega tutvumine. Võrreldes 2013. aastale eelnenud aastatega olid reisid oma eesmärkidelt mitmekesisemad (Turu-uuringute AS, 2013: 4). Kui on eesmärgid, kuidas siis hakatakse järgmisena reisi korraldama?

Sündmuste pealtvaatajate hulgas suureneb iseseisev reisikorraldus, mida korraldatakse Internetipõhiselt (EASi turismiarenduskeskus, 2016: 7)

2013. aasta Eesti-siseste mitme päevaste vaba aja reise puhul ei vajatud reisi korraldamiseks täiendavat informatsiooni ligi pooltel juhtudel (48%). Kui infot siiski vajati, saadi see enamasti sõpradelt/sugulastelt (34%) või Internetist (31%). Ülejäänud infoallikate osatähtsus oli väiksem. Eelistatuimad Internetilehed teabe leidmiseks olid google.ee, külastatavate linnade/valdade koduleheküljed ning puhkaestis.ee (Turu-uuringute AS, 2013: 4).

Turismiturunduse oluline osa on hinnakujundus, kui rääkida üritustest, mille eest tuleb maksta. Kuna tänapäeva reisija otsib nn. väärtust kulutatud raha eest, siis on tähtis teada, kuidas klient tunnetab suhet makstud hinna ja selle eest saadud teenuse vahel. Eesti siseturistile on hind valiku langetamisel oluline kriteerium. Välisriigist saabuja ei ole ehk mitte niivõrd hinnatundlik (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 30).

Ürituste korraldajad peaksid oskama oma teadmisi ja oskusi kohaldada kliendi (nt lastega perede) vajaduste rahuldamiseks. Inimesed ei osta üksnes toodet või teenust, vaid ühtlasi ka lootust saada sellest kasu, et see saab nende heaks midagi teha, vähendada ja vältida muresid või probleeme (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 35).

Turistidel on sageli madal lojaalsus, mis väljendub selles, et korra mõnd üritust külastanud turist soovib üldjuhul oma järgmisel korral kogeda midagi uut. (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 18).

Konkurente on palju ning tajutakse eristumise vajadust. Konkurentsi suurenemine ja kliendirühmade mitmekesistumine tingivad vajaduse spetsialiseeruda. Selgelt on eristumas asjatundlikud, erihuvidega kliendigrupid, kes teavad, mida nad tahavad ja teevad oma reisisihi valiku vastavalt enda ootustele kvaliteedis spetsialiseeritud teenuste järgi. Vastavalt nõudluse muutustele peavad jätkusuutlikkuse tagamiseks kvalitatiivselt arenema ja eristuma ka toodete/teenuste pakkujad (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 3).

Turu segmentimine turismis lähtub neljast alljärgnevast põhitõest:

1. Puhke- ja lõbureiside ning ärireiside turg koosneb mitmetest erinevatest segmentidest (igaühel oma unikaalsed vajadused ja eelistused);

2. Potentsiaalseid reisijaid saab grupeerida vastavalt nende sarnastele vajadustele ja soovidele.
3. Pakutavad turismitooted äratavad mõne turusegmeni huvi rohkem kui teiste.
4. Konkreetsetele turusegmentidele konkreetseid tooteid arendades, saavad turismitooteid pakkuvad ettevõtted efektiivsemalt turustada oma rajatise ja teenuseid (Ruukel, Vain 2003: 42).

Kõikidele inimestele ei ole võimalik pakkuda kõiki asju. Igal üksikul turismiäril on oma turunišš ja turu segmendid ehk sihtturud (*the target markets*). Igal sihtturul on iga ettevõtte jaoks suurim turupotentsiaal, millele tuleb suunata ka kõik oma turundustegevused. Turu segmentimise suur eelis on tegevus, et kõik teenused, rajatised, turundustegevused jne kavandatakse sobivateks vastavalt potentsiaalsete külastajate vajadustele ja huvidele (Ruukel, Vain 2003: 42).

Järjest enam kasutatakse teenuste isikustamist, mis on teenuste kvaliteedi muutmine nii, et need sobivad klientide personaalsete väärtustega. See tähendab, et konkurentsipüsimiseks tuleb tänapäeval läheneda klientide vajadustele tunduvalt rohkem persooni arvestavamalt kui varem. Isikustamise kaudu luuakse uusi, samuti säilitatakse juba loodud kliendisid ja klientide lojaalsust. Kõik suundumused viitavad, et personaliseerimise tase suureneb tulevikus veelgi. Niisuguse olukorraga seoses tuleb meele pidada, et personaliseerimine ei ole eesmärk omaette. Tõeline eesmärk on ikkagi klientide rahulolu parandamine (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 38).

Reisijate nõudlused on keskendunud järjest enam massi huvidest rohkem individuaalsete suunas. Persoonid teavad, kuhu ja kuidas nad tahavad sõita, mida teha tahavad, millised alternatiivid turul leiduvad ning mida reisilt oodata. Pered on üks suurem turistide grupp, mis kasvab turul märkimisväärselt ning kelle vajadused üha eristuvad. Nende selged vajadused nišside osas on märkimisväärselt tõusnud. Reisijate sihtkohta reisimisel suurenevad märgatavalt motiveerivateks teguriteks elamused, tegevused ja sündmused. Üha olulisemat osa omavad reisimisel tegevused looduses, reisikoha kultuur ja sotsiaalne keskkond. Paralleelselt eelnevaga kasvab reisijate nõudlus reisi kvaliteedile, mis hõlmab endas näiteks nii reisis osalejate arvu suurust kui ka seda, kui palju külastajaid korraga mingis tegevuses osaleb (Ruukel, Vain 2003: 41).

Kõikide nende arengusuundadega tuleb arvestada ka ürituste korraldajatel.

2.2 Pereturisti eripära

Igal sihtrühmal on eripärad. Eriti aga lastega reisivate peredel, sest lapsed on eriliste vajadustega vanusest tulenevalt.

Pereturistid kuuluvad puhkusereisijate hulka. Nad ootavad tavaliselt lõbutsemis- ja lõõgastumisvõimalusi. Kui linnapere valib puhkusekohaks maapiirkonna, võib oletada, et pere soovib puhata tavakeskkonnast eemal, vahetada ümbrust. Kui välituristid saavad Eestisse perekonnaga, siis on nende ootus tutvuda Eestiga terviklikult. Kui välisreisijad valivad sihtkoha maapiirkonnas, siis on nende ootuste hulgas tavapäraselt lisasoov puhkamise kõrval tutvumine lähemalt eesti maaeluga ja kohalike inimestega. Ehk neil on tahe suhelda (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 7).

2013. aasta suvel toimunud Eesti-sisestest ööbimisega vaba aja reisidest oli reisiseltskonnas mõni alla 15-aastane laps 35% juhtudest. Kuni 3-aastaseid lapsi oli kaasa 12 % reisidest. Need reisid olid sagedamini suunatud rannas puhkamisele, looduslike vaatamisväärsustega tutvumisele, jalgsi matkamisele ning laste atraktsioonide külastamisele. Võrreldes ilma lasteta reisidega külastati lastega enam muuseume/näitusi/loomaäedu/loomaparkke ning käidi tutvumas ajaloo/kultuuriga seotud vaatamisväärsustega (Turu-uuringute AS, 2013: 4).

Perekondade puhul tuleb keskenduda korraga nii täiskasvanutele kui ka lastele, et kõigil oleks huvitav. Enamasti soovivad vanemad oma teadmisi ja kogemusi näidata ja neile tuleb selleks ka võimalus anda ning tunnustada. Organisatsioonidel tuleb perede jaoks mõeldud pakumiste arendamisel läbi mõelda, et igas vanuses pereliikmetele on pakutud midagi, mis vastab tema vajadustele (Ruukel, Vain 2003: 45).

Lisaks üldistele vajadustele on pereturistil ka järgmised spetsiifilised vajadused.

- **privaatsus**
- pereliikmetega **koosolemine**
- **tavakeskkonna vahetus**
- **peresuhete korrastamine**

- igapäevastest majapidamistöödest **puhkamine**
- millegi huvitava **ettevõtmine**, seiklemine
- **lastele uute kogemuste ja õppimisvõimaluste pakkumine** (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 7).

Mida üksikasjalikumalt õnnestub välja uurida, mis on külastaja vajadused, seda täpsemalt võib aimata külastaja ootusi. Selgeks tuleb teha asjaolu, kas saabuv pere ootab pigem mugavat, privaatset ja turvalist äraolemist või seiklusi ja eksootikat, mille juures igapäevased olmemugavused pole ehk nii olulised (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 7-8).

Ürituse külastaja kui suhtluspartneri vajaduste mõistmine ja võimalusel nende rahuldamine on teenindamine läbi igasuguse suhtluse külastaja ja korraldusmeeskonna vahel. Iga külastaja, aga eriti läänemaailmast tulnud, otsustab teeninduse üle hinna ja teeninduse taseme järgi. Selle määrab teenindamise viis, millele tuleb eriti tähelepanu pöörata (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 9).

Pereturistidest külastajatele spetsialiseerudes on vajalik välja töötada kindlasti hinnasoodustused lastele, sest lastega pered ei kuulu tihti jõukamate klientide hulka. Nii on erinevate soodustuste tegemine lastega peredele keskendudes erilise tähtsusega. Järjest enam hakkavad levima “perehinnad” ja “perepaketid” (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 33).

Lapsed on ülejäänud ühiskonnaga võrreldes halvemas olukorras, sest laste absoluutne vaesus on 1,6 korda kõrgem ühiskonna keskmisest absoluutse vaesuse määrast. Vaesus takistab aga „Lapse õiguste konventsioonis“ toodud põhimõtete tagamist. Lisaks on lastel endil vähe võimalusi enda olukorra muutmiseks. Lapsed vajavad toetust olmetingimuste (sh riietus, tervislik toit), arenguvõimaluste (hariduses osalemine, kultuurivõimaluste kasutamine, omaelistega suhtlemine) ja vaimse toe osas (psühholoogi-, psühhiaatri-, logopeediteenus). Maapiirkondade puudulik transpordivõrk takistab nii laste kui vanemate võimalusi teenuste kasutamisel ja töö leidmisel (Lasteombudsman, 2011: 30).

Laste vaesuse leevendamine peaks olema aga riikliku tähtsusega küsimus. Otse lastele suunatud meetmed peaksid olema korraldatud ja finantseeritud riiklikul tasandil ja piirkonniti ühtlaselt kättesaadavad (Lasteombudsman, 2011: 31).

Sageli juhtub, et samad perekonnad külastavad lapsesõbralikke paiku (sh üritusi) korduvalt. Seetõttu peavad lastega peredega kokku puutuvad ürituste korralduspoolega seotud inimesed olema laste suhtes eriti tolerantsed ja sallivad. Väikelapsed võivad nutta igasugustel põhjustel ja ka nähtamatu põhjusega ning nii seada vanemad tihti piinlikku olukorda. Sellisel juhul ei tohiks oma ärritust või pahameelt kunagi välja näidata. Väikelapsed võivad olla näiteks kannatamatud ja lärmakad. Nii nõuab lastega peredega suhtlemine sageli veelgi enam mõistmist, kannatlikkust, abivalmidust ja sõbralikkust võrreldes teiste külastajatega (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 10).

Vajaduste mõistmise ja võimalusel nende rahuldamise kvaliteedi tajutava taseme määrab see, kui suur on erinevus loodetud ja kogetud kvaliteedi vahel. Parim olukord on kui külastaja lahkub parema tujuga kui ta saabus. Selleks on vajalik alustuseks pereturisti huvid välja selgitada. Vana kliendi tagasitulemine on tähtsam, kui uue kliendi ootamine (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 11-12).

Pereturistide puhul tuleb silmas pidada, et kõik vanemad ootavad alati nende laste armsateks, toredateks ja tublideks pidamist. Organisatsioonid peavad arvestama et, kui nad ootavad peresid, siis ootavad järelikult ka lapsi (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 7).

Lastega perede võõrustajad peavad asuma ohutu liiklusega või liiklusest eraldatud alal. Boonuseid toob asukoht veekogu läheduses, kuid jälgida tuleb, et liiga ligidal asuv veekogu ei ohustaks laste turvalisust. Ala võiks piirned aia või looduslike piiridega. Perede jaoks on privaatsus oluline nt majutuses (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 12).

„SIIA SAAB“ ligipääs kõigile märk, mis väärtustab avatud ja ligipääsetavat keskkonda, viitab kõigi inimeste ligipääsule. Seda kasutades antakse teada, et keskkonda on oodatud erinevate vajadustega inimesed, kes kasutavad liikumiseks ratastooli, vajavad valge kepi abi või ei kuule hästi. „SIIA SAAB“ ligipääs kõigile märk tähendab, et nendele ruumidele, ettevõtmistele ja infole saavad ligi ka erivajadustega inimesed (Avaleht – Siia saab, Võrdõigusvoliniku kantselei). „SIIA SAAB“ ligipääs kõigile märk on välja toodud joonisele 5.

Joonis 5. „SIIA SAAB“ ligipääs kõigile märk (Avaleht – Siia saab, Võrdõigusvoliniku kantselei).

Veebileheküljelt <http://www.vordoigusvolinik.ee/siiasaab/margiga-liitunud/> on näha kohti, kuhu kindlasti võivad ja ka saavad ligi pääseda vanemad lapsevankriga. Sellelt veebilehelt näeb ka, et liitujaid on vähe. RMK matkarajad on välja jäetud kõik ja restorane ning muid kohti võiks ka rohkem olla, ka pereturismi seisukohast. (Märgiga liitunud – siia saab, Võrdõigusvoliniku kantselei).

Pereturismi käsiraamatu andmetel võiks pereturistide arvates lastele võimaldada järgmist:

- Vabalt hullamist ja ringi liikumist
- Midagi iseseisvalt ette võtmist vanemate lõõgastumise ajal
- Hingata värsket “maa” õhku ja süüa tervislikku toitu
- Kohtumis samaealistega
- Tegelemist eakohaste tegevustega
- Uute teadmiste omandamist
- Lastemängunurka ja –väljakut (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 14).

Nagu eelnevast näha, siis lastega tegelemine tähendab alati väga suurt vastutust nende turvalisuse ja ohutuse eest. Samas turvalisust puudutavad nõuded peavad kindlasti igal pool olema täidetud täielikult. Järgmised turvalisusega seotud nõuanded on soovituslikud, kuid pereturistide võõrustajate jaoks siiski väga olulised (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 15):

- Laste ja koduloomade kokkupuutumisel olgu laste ohutus tagatud

- Ürituste korraldusmeeskonnal peab olema esmaabikarp, mis sisaldab lisaks tavatingimustes nõutavatele vahendite lastele vajaminevaid ravimeid – laste palavikualandajad ja valuvaigistid
- Kui üritus toimub sisetingimustes, siis mööbli ja sisustuse pisidetailid peavad olema korralikult kinnitatud ja valgustid ning elektrijuhtmed võiks asetseda laste haardeulatusest eemal
- Terariistad (nt noad, kirved, käärid, vikatid) peaks olema lastele kättesaamatud või nende kasutamine range kontrolli all. Tähelepanu tuleb juhtida, et lapsed ei saaks kätte ka kodukeemiat, väetisi ja ravimeid
- Kasuks tuleb ürituse meeskonnaliikmete oskus anda igas olukorras esmaabi ja muud abi. Võib juhtuda, et laste haigestumise või õnnetusjuhtumite puhul haige seisund kiiresti halveneb ja arstiabi ei pruugi piisavalt kiiresti kättesaadavaks osutuda (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 16).

Ka teised autorid on turismitoodet käsitlenud külastuselamusena: Turismitoode on terviklik kogum kõigest, mida klient reisil olles kogeb. Elamuse võib saada erakordsetest nähtustest, aga ka päris tavalistest asjadest. Inimestele pakuvad elamust erinevad asjad: nt jalutuskäik käänelisel külavaheteel, rabarannas mustikate söömine või suitsusaunas higistamine. Turistielamuse tekkeks on olulisem rohkem kohaliku giidi ehk looduse ja kultuuri tundja ning vahendaja roll, vähem tähtsad erilised objektid (Ruukel, Vain 2003: 4).

Kultuuripuhkaja eesmärk soovi tekkimisel on saada teadmisi kultuurikeskkonna kohta ehk kultuuriharidust. Siin tuleb lähtuda aga säästva turismi põhimõtetest, paikkonna kultuuripärandi väärtustamisest, traditsioonilisest elulaadist ja säästvast majandamisviisist (Ruukel, Vain 2003: 6). Lisaks kultuuriharidusele on väga tähtis laste arengule, et nad saaks juba varakult osa ka loodusharidusest.

Loodusharidus on hariduse liik, mille eesmärgid on (1) teadmiste andmine inimesi ümbritsevast loodusest ja (2) laste ning noorte hoiakute kujundamine juba varakult loodussäästlikuks. Loodushariduse jätkumise ja laiendamise garanteerimise kohustus on riigiasutustel ning omavalitsustel (Ruukel, Vain 2003: 13).

Selleks, et lastega peredele kasulikud üritused tekiksid, tuleb korraldajatel kasutatavaid ja vajatavaid ressursse analüüsida ning seejärel püüda maksimeerida nende kasutust nii, et teenused sihtrühmakeskselt ehk lastega perede keskselt välja arendada. Niisugused

ressursid on ligipääsetavus; keskkonnatingimused; veekogude kaugus ja olemasolu; loodusressursid: mets, taimestik, kaitsealad; koostööpartnerid erinevate toodete/teenuste mitmekesistamisel ja müügitgevuses; muude sobivate kohalike toodete ja teenuste pakkumine; toodete/teenuste unikaalsus (Ruukel, Vain 2003: 8).

Külastajad on sõltuvuses pakutavast teabest ja teenindusest. Eriti oluline on siinjuures pereturisti usalduse võitmine seoses pakutava teabe ja teenindusega, sest inimesed tajuvad neid tervikliku kogemuse osana (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 18)..

Kuna suvekuumuse korral tekib eriti probleeme lastel ja vanematel inimestel, siis tuleb välisüritustel leida suvekuumuse leevendamiseks lahendusi. Alternatiivsed lahendused peavad olema ka juhuks, kui hakkab sadama vihma (Eesti Konjunkturiinstituut, 2012, 113).

Külastajatele on oluline parkla ja telkla lähedus, kuna külastaja ei jõua kanda asju pikka maad. (Eesti Konjunkturiinstituut, 2012, 114).

Reisiv perekond suhtleb ja jagab kogemusi, milleks tänapäeva kiires maailmas pahatihti aega ei jää. Lapsed võivad üllatada oma kohanemisvõime ja entusiasmiga, kui ollakse argirutiinist väljas. Kui vanemad näevad, kuidas lapsed teistsuguse ümbrusega time tuevad, muutub ka nende enda hoiak, innustades kõiki uutele avastustele. Laste rõõm uutest teadmistest ja kogemustest nakata vanemaidki. Nende küsimustes avalduvad sügav taiplikkus ja arusaamine, mis paneb vanemaid oma lapsi veelgi kõrgemalt hindama, sest nende silmapiir avaldub sõna otseses mõttes. Lapsed näevad, et maailm on laiem ja märkavad selle kultuurilist mitmekesisust, mis arendab neis sallivust ja empaatiat. Reisimine lastega ei pruugi tähendada küll erilist luksust, lõõgastust ega rahu, kuid annab selle asemel unustamatuid ühiseid kogemusi. Lisaks annab lastele rännupisiku ja nad on vanematele selle eest igavesti tänulikud (Kiivet, 2017: 5).

Varem või hiljem tuleb mõelda spetsialiseerumisele ning leida oma sihtrühm(ad). Perereiside populaarsuse prognoositava kasvu tõttu nii sise- kui välis turistide hulgas muutuvad üheks sobilikuks sihtgrupiks kindlasti pereturistid (MTÜ Eesti Maaturism 2003: 43).

Antud eripärasid teades on võimalik lastega peredele kui klientidele õigesti läheneda. Samas nendega arvestades saavad ürituste korraldajatel kaasa aidata laste aregule.

2.3 Sündmusturismi olemus ja tähtsus

Järgnevalt on esile toodud, mis on sündmusturismi olemus ja tähtsus nii ürituste piirkondadele kui ka lastega peredele.

Sihtkoha peamised turismitooted võivad olla just sündmused oma teema, sihtgrupi, maine ja pakutavate lisateenustega, mistõttu kujuneb sündmuste juurde toimiv koostöövõrgustik. Sündmuste professionaalne korraldus, kohaliku kogukonna kaasamine, läbimõeldud transpordikorraldus ning majutus- ja toitlustusvõimalused, sündmuste tarbimisega kaasnevate lisateenuste pakkumine ning kättesaadavus on eeldused, et saavutada majanduslik mõju sihtkohale. Nii kujundavad korraldajad turismipotentsiaaliga sündmuseid, milleks on näiteks suured kultuuri- ja spordisündmused ning festivalid ehk mainesündmused. Ajapikku võivad need saada sihtkohas turistidele eraldiseisvaks reisimotivaatoriks (EASi turismiarenduskeskus, 2016: 3).

Eesti kultuuri- ja spordiürituste mõju 2011. aasta andmetel põhinevast analüüsist selgus 20 erineva ürituse (nt Rabarock Viljandi Pärisuusmuusika Festival, Saaremaa Ralli, Tartu Maraton, Naiste tantsupidu) keskmisest, et 69% külastajatest saabus piirkonda väljastpoolt ürituse maakonda. Vastavalt kultuuriürituste külastajatest 70% ja spordiürituste külastajatest 67% (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 83).

2011. aastal toimunud ja Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt uuritud sündmuste piirkonda ei oleks külastanud ilma sündmuseta 64% vastanutest (kultuuriürituste korral 64% ja spordiürituste 63%). 36% oleks külaskäigu ka ilma ette võtnud, kuid vastajate hulka kuulusid nii kohalikud kui ka väljastpoolt tulnud külastajad (uuringus ei eeldatud, et ürituse külastamine oleks peamine eesmärk). Kahekümne ürituse sihtrühmad ei kattunud, mistõttu erines see näitaja erinevate sündmuste korral oluliselt (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 85-86).

Naised olid aktiivsemad ürituste külastajad 2011. aastal kahekümnel üritusel kui mehed, eriti kultuuriüritustel (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 86).

Statistikaameti analüütik teatas oma 2011. aasta pressiteates, et linnaelanikud on agaramad kultuurisündmustel osalejad, sest maaelanikud jälgivad rohkem meediat. Ajakasutuse uuringu andmetel oli populaarseim kultuurisündmus kontserdid. Aasta jooksul käis kontserdil 57% linna- ja 50% maaelanikest. Veel külastati aktiivselt kultuurimälestisi (50%

ja 40%), etendusi (46% ja 40%) ja kino (40% ja 30%). Kui linnas käib kunstinäitusi külastamas ligi 33% siis maal alla 20%. Linlased mainivad mittekäimise põhjusena enam kõrgeid piletihindu (78%). Maal on enamasti põhjuseks elukoha läheduses puuduvad kultuuriasutused (72%). Linnaelanikud toovad mittekäimise põhjustena välja veel tervisliku seisundi või puude ja vähese info ürituste kohta. Maal on veel mittekülastamise põhjused: halvad sõidutingimused või sõiduki puudumine, vajadus hoolitseda teiste pereliikmete eest ja üritust külastava kaaslaste puudumine (Kommel, 2011).

2011. aastal vaadeldud sündmustega seoses viibisid küsitletud samas piirkonnas keskmiselt 2,8 päeva (kultuuriüritustega seoses 3 ja spordiüritustega 2,2 päeva) ja 1,5 ööd (vastavalt kultuuriüritustega seoses 1,8 ja spordiüritustega 0,9 ööd) (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 87).

Kuid siiski viibiti kohapeal Eesti Konjunktuuriinstituudi andmetel lühemat aega, kui üritus kestis. Niisugune tendents näitab, et külastajad valisid endale meelepärase. Seda just kauem kestnud ürituste puhul. Üritustel viibimise aega mõjutasid ürituse kestus, eelnevad ettevalmistused ja proovid, toimumiskoha kaugus kodust ning kohalike elanike osakaal vastanute seas (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 88).

Kuna üritused olid väga erinevatest valdkondadest (rahvakunst, sport, tantsimine, erinevad muusikavoolud), siis sellest tulenevalt varieerus inimeste arv, kellega üritust külastati. Keskmiselt külastati üritusi viie kaaslasega (kultuuriüritusi kuue ja spordiüritusi nelja kaaslasega). Samas keskmist kaaslaste arvu tõstsid oluliselt osalejate või külastajate grupid. Kuid üritusi ei ole tavaks külastada üksinda, sest üksinda külastas üritusi vaid 11% vastanutest (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 88-89)

Üks külastaja kulutas keskmiselt ürituse perioodil piirkonnas 80€ (kultuuriüritustega seoses 88€ ja spordiüritustel veidi vähem 61€). Külastajad kulutasid keskmiselt vähim 22€ Põlva noorte jalgpalliturniiril Lootosspring ning enim 400€ Saaremaa ooperipäevadel (enamasti välismaalt kohale sõitnud ooperihuvilised), mis mõjutasid oluliselt ka keskmist näitajat. Kui Saaremaa Ooperipäevad välja arvata, siis oli ürituste keskmine külastaja kulutus 63€. Kulutati nii piletite ostmiseks, väljas söömiseks, majutuseks kui ka transpordiks (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 90-91).

Kui aga võtta arvesse mitte ürituse kogu perioodil tehtud kulutusi, vaid päeva lõikes, siis kulutati kultuuri- ja spordiürituste lõikes ligikaudu võrdselt (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 95)

Eesti elanikud kulutavad majutusele vähe ja ööbivad kultuuriüritusi külastades võimalusel sugulaste-tuttavate pool, telgivad või sõidavad koju tagasi. Majutuskulude tähtsus piirkoda raha toomisel on oluline, kuna majutatakse küll vähe (2011. aastal uuritud üritustega seoses keskmiselt 23%), kuid samas majutumisel kulutati keskmiselt 39€. See on oluliselt suurem kulutus, kui mitmed teised kulutused. Kuna väljastpoolt ürituse piirkonda tuli keskmiselt 69% külastajatest, siis mitte kõik ei valinud majutusteenust. Väikeste majutuskulude üks põhjus on majutuskohade suur nappus võrreldes külastajate arvuga. Kultuuriürituste külastajate kulutused on taas suuremad kui spordiüritustega seotult (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 93-94).

Oluline on tagada külastajate sündmuse toimumispaigale või sihtkohale ligipääsetavus, nt info riigisisest taristust, asukohakaardid, võõrkeel(t)es viidad. Tähtis on kaasata kogukond sündmuse läbiviimisse, nt elanike sündmusest informeerimine, võimalusel neile teatud funktsioonide üleandmine (nt parkimine) ja kohalike toodete-teenuste pakkumise esiletoomine. Samuti on vajalik piirkonna keskkonnatingimustega arvestada. Viimasena võiks külastajalt tagasisidet küsida. Nii saavad läbitud külastaja teekonna kõik etapid, mida on näha ka jooniselt 5.

Joonis 6. Külastaja teekond sündmusturismis (EASi turismiarenduskeskus, 2016: 5).

Külastajate rahulolu on oluline näitaja ürituse korraldajatele. Eriti aga korduvkülastajate rahulolu, kes aitavad üritust muuta traditsiooniks (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2012, 97).

Korraldamise professionaalsus ja kõrgem külastajate rahulolu väljendavad aastatepikkust kogemust, millele tuginedes saavutatakse traditsioonide jätkamine ja edasiandmine. (EASi turismiarenduskeskus, 2016: 113).

Kui on läbitud külastaja teekonna kõik etapid, siis järgmiseks kaasatakse tervikelamuse loomisse külastaja kõik meeled (nägemine, kuulmine, kompamine, haistmine ja maitsmine). Selle jaoks tehakse valdkonnaülest koostööd (EASi turismiarenduskeskus, 2016: 7).

On teada, et spordisündmusi korraldatakse Eestis kõige vähem jaanuaris, märtsis, novembris ning detsembris, kultuurisündmusi aga jaanuarist märtsini, oktoobris ja detsembris (EASi turismiarenduskeskus, 2016: 11).

Mis on kõige erilisemad vaatamisväärsused Eestis, Lätis ja Leedus välismaalaste arvates? Balti riikides on selleks kindlasti arhitektuur, sest see on laste kui printside ja printsesside unistuste täitumine. Kuid on tähelepanuväärselt palju ka puutumata loodust, pakkudes

lastele ohtralt võimalusi vaba aja veetmiseks nii paadi ja jalgrattaga kui ka jalgsi. Läänemere rannad sobivad lastele suurepäraselt. Lastele meeldivad looduse avastamine paadist (nt Soomaa retk, süstasõit või kummipaadiretk Abava jõel, sõudmine Leedus); lossid, kindlused ja müürid (Rakvere linnus, Balti riikide keskaegsed vanalinna Kuressaare piiskopilinnus, Césise lossivaremed, Rocca Al Mar vabaõhumuuseum); elustiil (marjul ja seenil käimine, sõit rattaradadel, murdmaasuusatamine ja muud talvised tegevused, ujumine Läänemere randades – Pärnus, Jūrmalas ja Palangas) ja tegevused kõigile (Otepää seikluspark, minielektriautod Vilniuses, Tartu mänguasjamuuseum) (Kiivet, 2017: 56).

Millistes kohtades võiks lastega käia Eestimaal aga kahe eestlasest ema arvates? Seda saab lugeda Lisast 2.

3. MATERJAL JA METOODIKA

Käesoleva magistritöö peaesmärk oli välja selgitada 2-3-aastaste lastega perede kui sihtgrupi üldised eelistused ja ootused ning rahulolu nende enda valitud üritusest.

Küsimused, millele lõputöö kirjutaja tahtis pärast küsimustiku läbiviimist vastust leida olid järgmised:

- Kus, millal ja kellega koos lastega pered üritusi külastavad?
- Mis tüüpi üritusi vanemad oma lastega külastavad?
- Millised on lastevanemate ootused külastatavatele üritustele?
- Kuidas ja millega on rahule jäädud?
- Millega ollakse rahulolematud?
- Millised on lastevanemate ettepanekud ürituste paremaks korraldamiseks lastega külastamise seisukohalt?

Need küsimused omakorda toovad esile väikelastega ürituste külastamisega seotud kitsaskohad. Kitsaskohti teades on võimalik erinevatel korraldajatel muuta üritused peredele sobilikumaks, mis aitab kaasa laste paremale arengule.

Magistritöös kasutati kvantitatiivset uurimisstrateegiat. Lõputöö teema olemusest lähtuvalt on sobilik just kvantitatiivne uurimismeetod, sest see toob välja statistilised andmed, mis loob silme ette reaalse olukorra mingis kindlas sihtgrupis.

Kvantitatiivne uurimismeetod on ülevaateuurimus, mille abil kogutakse inimeste rühmalt andmeid standardiseeritud kujul. Antud uurimisstrateegia tüüpilised tunnused on valimi koostamine teatud inimeste rühmast, andmestiku kogumine, struktureeritud andmed, küsimustike või struktureeritud intervjuude kasutamine. Kogutud materjali abil püütakse kirjeldada, võrrelda ja seletada nähtusi. Kvantitatiivne uurimismeetod kasutab arve. Kvantitatiivse uurimuse eesmärk on kas seletav või kirjeldav. See tähendab, et leitakse seletus olukorrale või probleemile (põhjus-tagajärg suhete näol) või esitatakse üksikasjalikke kirjeldusi isikutest, juhtumitest või olukordadest. Keskused on varasemate

uurimuste järeldused, varasemad teooriad, mõistete määratlemine, andmete kogumise kavandamine, uuritavate isikute valimine (määratletakse põhirühm ja sellest võetakse valim), andmete korrastamine protsenttabeli kujul ja järelduste tegemine vaatlusandmete statistilisele analüüsile tuginedes (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2007: 125-131).

Uuring viidi läbi ühes etapis aprillikuus ankeetküsitlusena. Üldkogumis olid Facebooki grupi „Beebid 2015“ 3249 ja lõputöö autori Facebooki sõbralisti 52 lapsevanemat ja vanavanemat. Valimi moodustasid 69 2-3-aastase lapse vanemat ja vanavanemat, sest on teada vähemalt 2 vanaema, kes on vastanud küsimustikule. Kasutati mugavusvalimit, kuna oli teada, kus kohast leida selles vanuses laste vanemaid ja vanavanemaid. Lingi vorm tehti Google Drive'i, mis koondab ühtlasi ise vastused kohe arvutustabelisse kokku, kasutades Google Forms keskkonda. Küsitluse veebilink <https://docs.google.com/forms/d/1NQ2Kiul7Yys8EBP9nYplOsFzjYuZYAuJZA12GaBCWZg/edit> riputati üles Facebooki gruppi „Beebid 2015“ kolmel korral ja edastati see kirja sisuna enda sõbralistis olevatele lastevanematele ja vanavanemale kahel korral (saadeti ka meeldetuletuskiri). On teada, et mitmed tuttavad lapsevanemad, kes vastasid ise, saatsid ankeetküsitluse lingi edasi ka mõnele enda tuttavale, kellel on 2-3-aastane laps. Ankeet oleks paberkandjal välja näinud niisugune nagu Lisas 1.

Andmekogumismeetod oli ankeetküsitlus, mille koostas lõputöö kirjutaja juhendaja soovitudele tuginedes teoreetilisest taustast lähtuvalt. Osaleda said kõik üldkogumisse kuuluvad lapsevanemad, kellest vastas kokku 69 respondent, kuigi kirjutaja soov oli vähemalt 100. Vastajate osakaal oli madal, kuna väikelaste vanematel on vähe vaba aega vastamiseks. Ankeetküsitluses kasutati nii avatud kui ka suletuid küsimusi, mis olid jaotatud nelja ossa. Esimeses osas küsiti üldiste eelistuste kohta, teises osas tuli hinnata ühe kindla ürituse kohta ootusi 5-palli skaalal ning kolmandas osas hinnata rahulolu sama ürituse kohta (lisaks veel mõned küsimused enda poolt valitud ürituse kohta ja ettepanekud). Neljandas osa moodustasid statistilistel eesmärkidel taustaandmed.

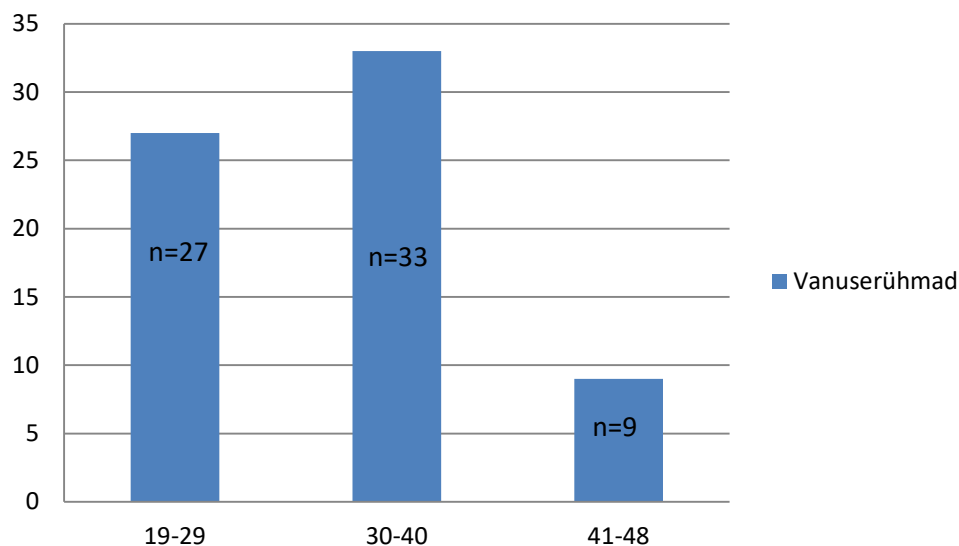
Uurimistulemusi töödeldi tabelarvutusprogrammiga Microsoft Excel 2010. Seega kasutati statistilist andmeanalüüsi meetodit.

Vastajate turvalisus tagati anonüümsuse ning andmete kasutamisega üldistatult kujul vaid uuringu koostamiseks. Pärast magistritöö kaitsmist vastused hävitatakse.

4. TULEMUSTE ANALÜÜS JA ARUTELU

Selles peatükis analüüsib töö autor ankeetküsitluse kaudu saadud tulemusi ning arutleb nendest tulenevalt.

Vastajad olid vanuses 19-48 eluaastat. Aktiivseimad olid 30-40-aastased (47,8%). Järgmise aktiivse vanuserühma moodustasid 19-29-aastased (39,1%). Kuna on teada, et respondentide seas oli vähemalt kaks vanaema, siis on vanuserühma 41-48 eluaastat (13,1%) esindajate osakaal oodatust suurem. Vt joonis 7.

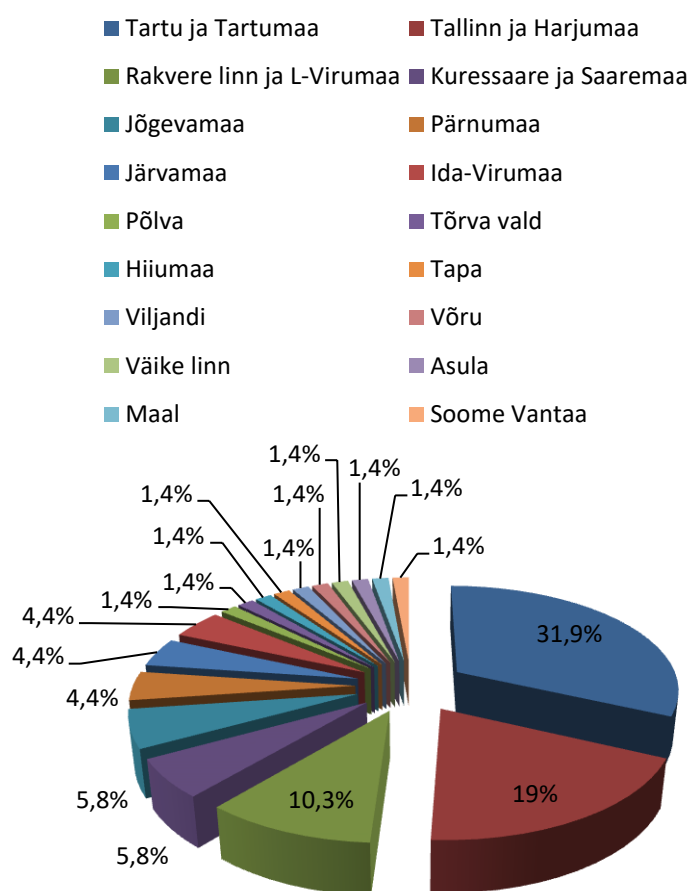

Joonis 7. Uuringus osalenute vanuseline jaotumine vanuserühmiti vastanute arvu järgi (n=69).

69-st vastajast oli 67 naissoost ja vaid 2 meessoost. Niisiis olid emad ja vanaemad enamuses.

Respondentidest olid 13% põhiharidusega, 14,5% keskharidusega, 20,3% keskeriharidusega ja 52,2% kõrgharidusega. Tänapäeva vanemaid iseloomustab kõrgem haridustase, millega kaasnevad ka kõrgemad ootused ja teadlikkus.

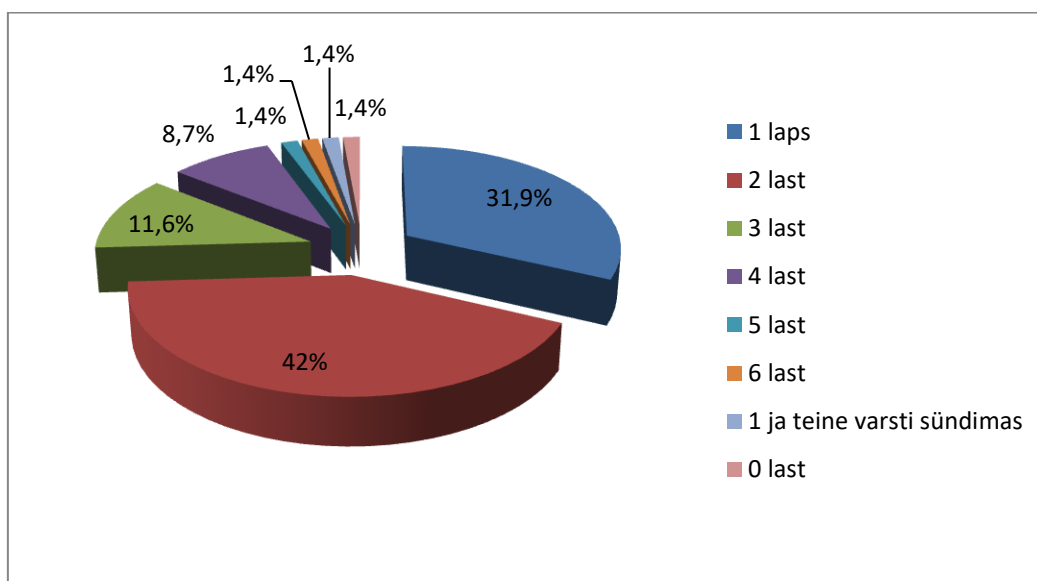
Antud magistritöös uuritud pered elavad väga erinevates kohtades. Kõige enam vastajaid elas Tartu linnas (16) ja Tartumaal (6) – Elva linn, Tartu vald, Kambja vald ja Kambja. Vastavalt 23,2% ja 8,7%. Veel on esindatud pered järgmistest kohtadest: Tallinn (6) ja Harjumaa (7) – Laagri alevik, Pohla küla, Saku vald ja Saku, Vihasoo küla; Rakvere linn (4) ja Lääne-Virumaa (3) - Essu, Pajusti, Kunda; Jõgevamaa – Põltsamaa ja selle vald, Jõgeva, Jõgeva alevik (4); Pärnumaa (3) – Pärnu, Sauga alevik ja Sindi; Järvamaa (3) – Paide (2) ja Ageri; Ida-Virumaa (3) – Jõhvi, Iisaku ja Kiviõli; Kuressaare (2) ja Saaremaa (2). Vaid 1 perekond elab Põlvas, Tõrva vallas, Hiiumaal, Tapal, Viljandis ja Võrus. Siit järeldub, et antud uurimuses ei ole esindatud ühtegi perekonda Lääne- ja Raplamaalt. Kuid 3 vastajat mainis, et ta elab väikeses linnas, maal või asulas ehk ei ole teada, kus nad täpsemalt elavad. Ühe vastaja perekond elab aga Soomes Vantaas. Protsentuaalset perekondade elukohtade jaotumist on näha jooniselt 8.

Joonis 8. Perekondade elukohtade jaotumine protsentuaalselt (n=69).

Laste vanus, kes koos oma vanematega või vanavanematega külastavad üritusi olid vastamise ajal 1 aastat 6 kuud kuni 11,4 aastat vanad. Enamus lapsi oli vanuses 1 aastat 6 kuud kuni 3 aastat 9 kuud. Sellises vanuses lapsi oli 63 ehk 91,3%. Need 6 respondenti, kelle laps oli vanem kui 3 aastat ja 6 kuud, vastasid küsimustikule ajast, kui nende laps oli 2-3-aastane.

Taustaandmete seas küsis töö autor ka laste arvu perekonnas. Vastajate seas oli kõige suurem perekond 6-lapseline, kuid siiski peaaegu pooltes peredes kasvab 2 last (29 peret). Kahelastelistele perekondadele järgnevad ühelapselised perekonnad (22 peret). Kolm ja enam last moodustavad vähemuse (16 peret). Üks vanaemadest vastas, et tal on 0 last, sest tal ei ole ühtegi alaealist last. Üks ema vastas ka, et hetkel on veel 1 laps, kuid teine on varsti sündimas. Niisuguses vanuses laste peredele ongi omane, et teine laps on kas just sündinud või varsti sündimas. Kuid selline olukord mõjutab ka 2-3-aastaste laste käitumist (arengut) ja ürituste külastamistki, kasvõi seeläbi, et mitme väikse lapsega on keerulisem üritustest osa võtta. Samas on see suurematele ehk 2-3-aastastele lastele väga hea vaheldus ja tähelepanu saamise võimalus, mille saamine võib vanematelt väiksem olla noorema õe või venna tõttu. 2 lapsega vastaja on vanusevahemikus 20-42 eluaastat ehk peaaegu kogu valimi ulatuses. Seega iseloomustavad siinses uurimuses perekondasid kõige enam 2-lapselised perekonnad. Joonis 9 näitab laste arvu peres protsentuaalselt.

Joonis 9. Laste arvu osakaal protsentuaalselt (n=69).

Kuna kõik taustaandmetega seotud küsimused olid kohustuslikud, siis vastasid neile kõik küsimustikus osalenud.

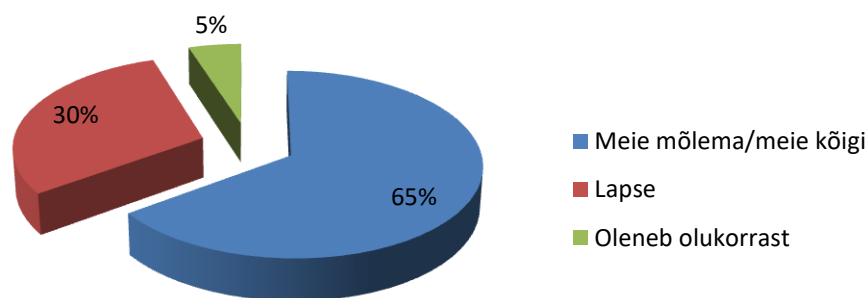
Avatud küsimusele, mis oli ühtlasi ka viimane küsimus enne taustaandmetega küsimusi, kuidas iseloomustate oma 2-3-aastast last, vastas 69-st inimesest 61 (88,4%). Töö autor palus välja tuua 3-4 isikuomadust, mis last kõige paremini kirjeldavad. Vanemad kasutasid oma 2-3-aastase laste iseloomustamiseks 60 erinevat märksõna. Enim mainiti omadussõnu uudishimulik (27 korral – 39,1%), aktiivne (19 korral – 27,5), rõõmsameelne (15 korral – 21,7%), sõbralik (10 korral – 14,5%), arukas/nutikas/tark/osav/leidlik/taibukas (10 korral – 14,5%), seltsiv/huvi eakaaslaste vastu (9 korral – 13%), püsimatu/kärsitu (8 korral – 11,6%), energiline (7 korral – 10,2%), elavaloomuline (6 korral – 8,7%), julge/riskialdis/hulljulge (6 korral – 8,7%), jutukas (5 korral – 7,3%) ja asjalik (5 korral – 7,3%).

Eelpool välja toodud omadussõnad on iseloomulikud 2-3-aastastele lastele. Ilmneb, et lapsed on väga mitmetahulised isiksused ja sageli ka vastuolulised. Need iseloomuomadused on arenguks vajalikud, kuid võivad kaasa tuua ka raskusi. Kui laps on uudishimulik, siis on kõik hästi. Samas, kui laps on liiga uudishimulik, siis see ei pruugi olla ohutu. Vanemad valivad külastatavaid üritusi kindlasti nendest omadustest tulenevalt. Samas üritused saavad nendele omadusega arvestades kaasa aidata lapse normaalsele arengule.

Küsimusele, mis eesmärkidel lähete perega üritusele, vastasid kõik 69 uuritavat. Pered lähevad üritustele väga erinevate eesmärkidega, mis on järgmised: kultuuri nautimine (27,5); puhkamine (20,3%); kogemuste omandamine (18,8%); ringi reisimine (10,1%); teadmiste omandamine (8,7%) ja lähedase külastamine (5,8%). Kui pereturiste peetakse eelkõige puhkusereisijateks, siis üritusi külastatakse antud uurimuse tulemustest lähtuvalt enim kultuuri nautimise eesmärgil. Samas võib niisuguse vastuse valimise tingida asjaolu, et inimene sai vastata nii kodu lähedal kui ka kodust eemal toimuvate ürituste kohta. Kodust eemal toimuvaid üritusi külastatakse enim siiski puhkuse eesmärgil. Kuid ka antud töö tulemustest ilmneb, et väga paljud perekonnad lähevad üritusele ikkagi puhkuse eesmärgil. Kogemuste omandamist peetakse 10% võrra olulisemaks kui teadmiste omandamist. Seda võib olla põhjusel, et kogemused jäävad paremini meelde ja teadmisi

peab mingi aja tagant meelde tuletama. Perega üritusele minekut töötamise eesmärgil ei maininud ükski vastaja. Vastusevarianti „muu“ valisid 6 inimest (8,7%), kes mainisid lastele vahelduse ja lõbu pakkumist, vaheldust argipäevale, et vastuseks sobivad mitu eesmärki, koos viibimist, perega hea aja veetmist ja lastesse spordipisiku süstimist.

Teises küsimuses sooviti teada saada, kui esimeses küsimuses valiti teadmiste/kogemuste omandamine külastamise eesmärgiks, siis kelle teadmiste/kogemuste omandamist silmas peeti. Sellele mittekohustuslikule küsimusele andis vastuse 40 uuritavat (58%). Enim peevad vanemad ja vanavanemad silmas kõigi perekonnaliikmete (26) silmaringi laiendamist. Ainult lapse silmaringist lähtuvalt valitakse üritus 12 juhul. Kahe vastaja puhul oleneb, kelle teadmiste/kogemuste omandamist silmas peetakse, olukorrast. Ükski vastaja ei vali enda silmaringi laienemisest tulenevalt külastatavat üritust. Ikka mõeldakse kõigile pereliikmetele ning pigem lastele kui endale. Siit selgub, et üritused peavad pakkuma huvitavat nii 2-3-aastastele lastele kui ka nende vanematele ja vanavanematele. Täpsemalt saab protsentuaalse jaotumisega tutvuda jooniselt 10.

Joonis 10. Eelistuse, kelle teadmiste/kogemuste omandamist vastajad silmas peavad, jaotumine protsentuaalselt (n=40).

Kolmandale küsimusele vastasid kõik 69 küsimustikus osalenut. Küsimus oli, kellega koos/kui suure seltskonnaga lähete üritusele. Lastega pere seltskonna suurus ja sinna kuuluvad seltsilised olenevad olukorrast 33,3% juhtudest ehk iga kolmas vastaja otsustab

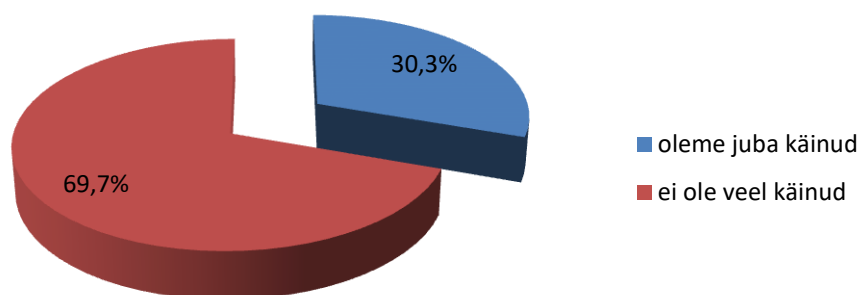
seltskonna suuruse ja kaaslaste üle kindla üritusega seondult. Vastajad käivad üritustel ainult oma perega (29%), ainult lapse või lastega (13%), oma pere ja sõpradega (11,6%) ja oma pere ja vanematega (10,1%). Vastusevarianti „muu“ valis 2 respondenti. Neist üks vastaja arvas, et temale sobivad kõik vastusevariandid. Teine lisas, et üldiselt käiakse oma perega, vahel koos tuttava perega või võtavad kaasa ka mõne sugulase lapse. Niisiis võib järeldada, et käiakse ainult oma perega või ainult lastega, aga ka koos sõprade ja vanematega. Kuid suuresti oleneb see siiski konkreetsest üritusest.

Kui küsida põhjendust, siis tuleb ilmsiks, et vanaemasid võetakse üritustele kaasa (nt kaksikute puhul), sest nii on lastega parem hakkama saada. Eks ka vanematel on nii kergem lõõgastuda. Oma perega ürituse külastamist eelistavad vastajad, sest neile meeldib oma perega aega veeta, perega koos olla, isa käib kord kuus kodus, autos ei ole rohkem ruumi teistele, on teada kõigi soovid või ei meeldi ka liialt suur seltskond. Kaaslaste rohkus oleneb ka sellest, kellel on aega üritusest osa võtta. Suurema seltskonnaga minnakse, sest lastel on koos toredam ja ka ise saab teistega suhelda. Ainult koos lastega käiakse ka põhjusel, et ollakse üksikema. Kui on lastele sobilik üritus, siis võtavad vanemad nad ikka kaasa.

Neljandale küsimusele, mis piirkonnas tavaliselt perega üritusi külastate, andis vastuse 67 respondenti. Üle poole (58% - 40) küsimustikus osalejatest külastavad üritusi tavaliselt perega enim kodu läheduses (kodulinnas, kodumaakonas). Kuna küsimustikus võis üritusena pidada nii kodu läheduses kui ka kodust eemal toimuvaid, siis sellise vastuse osakaalu mõjutada. Kui oleks uuritud ainult kodu piirkonnast eemal toimuvaid üritusi, siis arvatavasti oleks olnud vastused teistsugused. Üle Eesti eelistavad perega üritusi külastada 12 inimest (17,4%). Ürituse piirkonnana eelistavad Lõuna-Eestit 4 Tartu linnas elavad perekonda ning 1 Põlvas ja 1 Tallinnas elav pere. Tartus ja Tartumaal külastavad üritusi Kambjast, Jõgeva linnast ja Jõgeva alevikust pärit pered. Perekonnad, kes ei ela samas piirkonnas toimuva üritusega, eelistavad veel külastada Harjumaa, Järvamaa, Tallinna, Pärnu ja Pärnumaa, Jõgevamaa, Läänemaa ja Viljandimaa üritusi. Vastajate seas üks Tallinnas elav pere eelistab suvel võtta osa Pärnu üritustest. Veel mainiti välisreise, loomaaeda, muuseume, et ei ole eelistusi, piirkond sõltub pakkumistest, maal aset leidvaid üritusi ja piirkond varieerub vastavalt valitud üritusele. Tulemustest nähtub, et pered väisavad meeleldi kodu lähedal toimuvaid üritusi, kuid külastavad neid ka üle Eesti.

Järgmine küsimus oli eelmisega seotud. Uuringust osavõtjad said vastata avatud küsimusele, millest sõltub piirkonna valik, kus perega üritusi külastate. 69-st respondentist vastas küsimusele 66 (95,6%). Enim sõltub ürituse valik kodu lähedusest (27 – 39,1%). Taas tuleb mainida, et kindlasti oleks vastused teised, kui oleks uuritud ainult kodust eemal asuvaid üritusi. Veel sõltub ürituse piirkonna valik kaugusest, transpordist, huvist, autosõidust, ööbimisest, hinnast, teistsugusest pakkumisest, lapsesõbralikkusest, üritusest endast, programmist, vanavanemate külastamisest, mugavusest, ürituse kestvusest, ühistranspordiga ligipääsetavusest, ilmast, enda asukohast, toimumise ajast ja kuupäevast, lastega arvestamisest, lapsele eakohase tegevuse olemasolust, meeleolust, parkimisvõimalusest, toitlustusest ja valmisolekust üritusele minna. Järelikult oleneb ürituse asukoha valik enamasti kodu lähedusest, kuid nagu on näha, siis ka väga paljudest muudest teguritest.

Kuuendas küsimuses, millele vastas 66 respondenti (95,7%), tahtis töö autor teada saada, kas pered eelistavad pigem seal külastada üritusi, kus nad on juba käinud või kus ei ole veel käidud. Sellest suletud küsimusest ilmses, et vastajad eelistavad külastada lastega rohkem neid üritusi, kus ei ole veel käidud (46 perekonda), ja vähem üritusi, kus on juba käidud (20 perekonda). Seega otsivad pereturistid enam üritusi, millega kaasneb neil uus kogemus. Protsentuaalset vastuste jaotumist vt joonis 11.

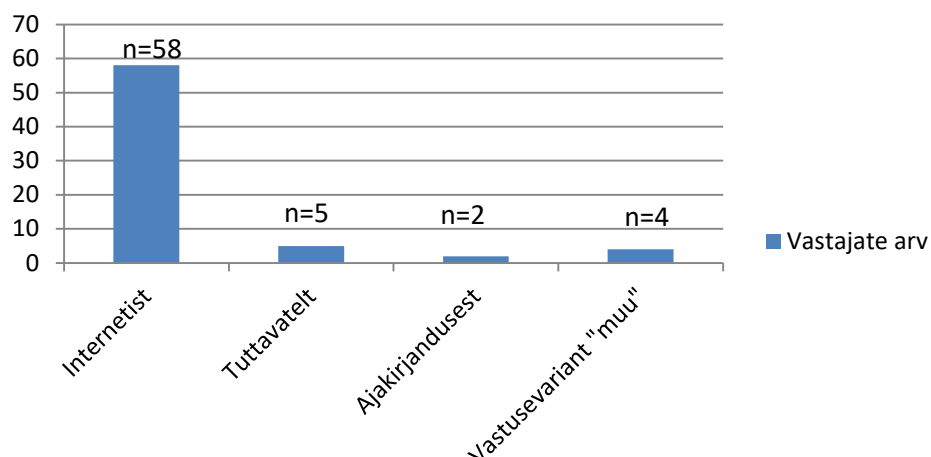

Joonis 11. Lastega pere eelistuse jaotumine protsentuaalselt selles osas, milliseid üritusi eelistavad nad pigem külastada (n=66).

Kui panna joonise 10 ja 11 tulemused kokku, siis saab järeldada, et 2-3-aastaste lastega pered eelistavad pigem üritusi, kus saavad kõik perekonnaliikmed omandada uusi kogemusi/teadmisi läbi nende ürituste, kus ei ole veel käidud. Niisiis on väga oluline mitmesuguste erinevate ürituste olemasolu.

Põhjenduse osale, mis oli vabatahtlik ja kus tuli endal kirjutada, vastas 69-st vastajast 51 (73,9%). Küsimustikus osalenud eelistavad väisata üritusi, kus ei ole veel käidud, järgmistel põhjustel: sobib juba lapse arenguga kokku, meeldib mitmekesisus, uued ja huvitavad kogemused, silmaringi laiendamine, põnevus, uue kohaga tutvumine, uute teadmiste saamine, uued tegevused, uued elamused, uued keskkonnad on ka vanematele ja vanavanematele huvitavad, et saaks käik kohad Eestis läbi käidud ja tore avastamine. Juba käidud üritustest võtavad pered osa põhjustel, et on juba teada, et lastele sobib; ei ole nii suurt võimalust, et midagi äparduks; käimine neil üritustel on juba traditsiooniks saanud; tuttav koht, aga alati on midagi teistmoodi; teatakse mida oodata ja mis tingimused on olemas; on juba meeldinud ja minek üritusele on lihtsam. Samas mitmeid kordi mainiti, et tegelikult sobiks mõlemad, sest külastatakse juba käidud kohti, kuid otsitakse ka uusi.

Seitsmendas küsimuses otsiti vastust sellele, kus kohast eelistavad inimesed saada peredele mõeldud ürituste kohta teavet. Suletud küsimusele andsid vastuse kõik 69 respondenti. Vastajad eelistavad ülekaalukalt saada informatsiooni peredele sobilike ürituste kohta Internetist (84,1%). Vähem eelistatakse teavet hankida tuttavatelt (7,2%) ja ajakirjandusest (2,9%). Antud magistritöö küsimustiku osavõtjatest ei otsi teavet raadiost mitte keegi. Vastusevariandi „muu“ (5,8%) all mainiti, et eelistatakse infoallikana kõiki välja toodud teabe hankimise võimalusi (2); eelistatakse Interneti, tuttavaid ja ajalehti ning Interneti ja tuttavaid. Enim otsivad lastega pered endale ürituse kohta infot Internetist, kuid ka teistest infoallikatest. Järelikult on enim vaja korraldajatel ürituste kohta infot jagada Internetis, kuid vähesemal määral ka teistes teabeallikates. Lähemalt on võimalik tutvuda erinevate infoallikate eelistustega jooniselt 12.

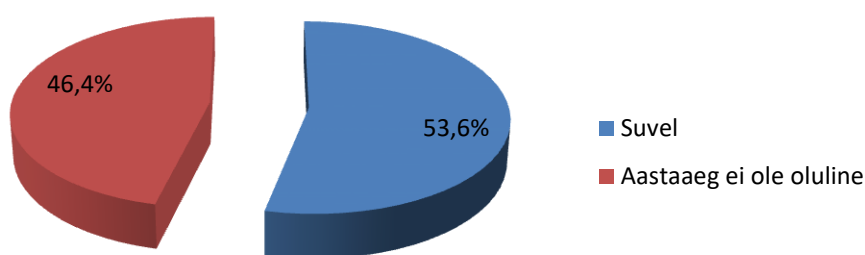
Joonis 12. Infoallikate eelistamine vastajate arvu alusel (n=69).

Kaheksandas küsimuses taheti teada saada, kui kaua planeerivad uuritavad ürituste külastamist perele ette. Sellele suletud küsimusele vastasid kõik respondendid. Tulemustest ilmnes, et vastajad planeerivad üritustest osavõtmist perele ette enim mõned päevad (29 inimest). Samas planeeritakse ürituste külastamist ette ka nädal aega (22 inimest), kuu aega (13 inimest), paar kuud (4 inimest) ja pool aastat (1 inimene). Siinsete tulemuste kohaselt ei planeeri ükski perekond ürituste külastamist ette aasta aega. Siit tuleb esile, et lastega pered planeerivad üritusi ette lühikest aega. Samas võib niisuguseid tulemusi mõjutada see, et uuriti kõiki üritusi ehk nii kodu lähedal kui ka kodust eemal toimuvaid. Eelpool ju ka ilmnes, et enim külastavad lastega pered kodu lähedal asuvaid üritusi. Kui oleks uuritud näiteks ainult kodust eemal toimuvaid üritusi, siis oleks planeerimisele kuluv aeg ka kindlasti pikem olnud.

Üheksas küsimus, millele vastasid kõik respondendid, keskenduse sellele, kus kohas eelistavad pered pigem külastada üritusi. Üle poolte (46 peret - 66,7%) eelistus ei olene asukohast. Samas, kui peab midagi konkreetset välja tooma, siis eelistavad nad üritusi külastada linnalähedases piirkonnas (8 peret), sisemaal (4), maa piirkonnas (3), mere ääres (2) ja metsa läheduses (2). Ülejäänud 4 perekonda mainis vastusevariandi „muu“ all, et asukohast olulisemad on tegevus, üritus ise, transpordiühendus, ligipääs ja kodukoht mandril. Antud küsimuse tulemuste kohaselt ei pea ükski perekond üleüldistes eelistustes asukoha kohta oluliseks teemapargi või mõne muu olulise atraktsiooni lähedust. Enamuses

peavad perekonnad asukohast tähtsamaks üritust ennast ja muid tegureid. Samas oleks kodust eemal asuvate ürituste uurimisel võinud vastusevariandid olla siinsetest erinevad.

Kümnendale küsimusele (suletud) vastasid taas kõik respondendid. Siin tahtis kirjutise autor teada saada perede üldisi eelistusi tulenevalt aastaajast. Vastusevariandid olid kevadel, suvel, sügisel, talvel ja aastaaeg ei ole oluline. Valiti ainult kahte vastusevarianti, mis olid suvel (53,6%) ja aastaaeg ei ole oluline (46,4%). Siit nähtub, et väikelastega pered eelistavad külastada üritusi pigem suvel, kuid peaaegu sama palju perekondi ei pea aastaaega oluliseks. See näitab ka seda, et suvel toimub ja külastatakse Eestimaal ka enim üritusi, kasvõi juba ilmast olenevalt. Tutvuge vastustega ka jooniselt 13.

Joonis 13. Vastajate eelistus aastaaja suhtes protsentuaalselt (n=69).

Üheteistkümnendale küsimusele (avatud) vastas 53 (76,8%) inimest. Küsimus oli: Millised laste atraktsioonid või tegevused peaksid Teie arust olema olema lastega külastataval üritusel?. Vanemate ja vanavanemate arvates peaksid üritustel olema esindatud 36 järgmist atraktsiooni või tegevust: batuudid (14), mänguväljak (8), mängud koos mängujuhiga (8), mängunurk (5), loomad (4), liumägi (4), välja reklaamitud tegelane/maskott nt Pipi (4), karussellid (4), kiigud (3), toitlustus (3), joonistusnurgake (2), meisterdamine (2), näomaalingud (2), imetamistuba (2), wc (2), ruumi liikumiseks ja mängimiseks (2). Ühe korra on mainitud järgmisi eelistusi: roomamise/istumise koht pere väiksematele, mängumaa, magusalett, võistlused vanematega, lastele üleüldised eakohased tegevused,

laulud, väliteater, sööginurk, pesemisvõimalus, tsirkus, karneval, liivakast, kinnine ala, mängumaja, ohutud tegevused/atraktsioonid, animaator (mängujuht, õhtujuht, maskott), õhupallid, hobused, lõbustus ja puhkeala. Eelnevast on näha, et üritustele soovitakse nii atraktsioone, tegevusi kui ka elementaarset ürituste juurde kuuluvat (nt wc, ruumi olemasolu). Samas on vastatud nii detailselt kui ka üldistavalt. Kui üritustel pakkuda nendest populaarsemaid ning elementaarsemaid, siis on osaliselt juba pere rahulolu tagatud. Võimalusel võiks pakkuda midagi ka vähem hääli saanud tegevustest ja atraktsioonidest.

Järgnevalt paluti vastajatel valida üks kindel üritus, mida on nad koos perega (sh laps(ed)) külastanud, ja kirjeldada seda. Ürituse valisid 66 respondenti (95,7%). 3 inimese vastused ei lähe arvesse. Üks ei mäletanud konkreetset ühtegi üritust ning ka hiljem ei hinnanud ootusi ja rahulolu. Teine vastaja ei valinud ise ühte üritust, sest ta ei käi oma perega üritustel rahvarohkuse tõttu. Pigem käib perega ise looduses, kuigi ta oleks võinud ka niisugust ettevõtmist hinnata. Kolmas inimene valis kõik laadad, vahet pole milline, kuid töö autori arvates ei saa kõiki üle Eesti toimuvaid laatu üheselt hinnata.

Küsimustikule vastanud valisid üritusteks, mida nad ka kirjeldasid ja hiljem hindasid ootusi ning rahulolu nende üritustele kohta, järgmised: Mini Kuubiku üritused (nt rattaralli) (6), Viljandi Pärimusmuusika Festival (4), Luige laat (2), Pühajärve jaanituli (2), Kuressaare merepäevad ja selle laat (2), Käsmu kontserdid (2), Maamess (2), Põlvamaa ökolaat (2) ja Elistevere Loomapargi külastus nt perepäeva ajal (2). Ühel korral mainiti järgmisi üritusi; Palamuse laat, snowtubing, Türi Lillelaat, Jänku-Jussiga kohtumine mängutoas, Lottemaa, lasteaia perepäev, Tartus, Tivoli, Kaevurite päev, Kamari veetrall, jõuluvana ärasaatmispidu Metsapere mängumaal, Supilinna päevad, sadamapäevad, Pajusi jaanituli, Ööjooks, Mädara jaanituli, Lego festival, Hiiumaa Lastefestival, Viru Folk, Mihkli Laat Sindis, Lennushow, Leigo järvemuusika, Pannkoogihommik Kalamajas, Saku kiriku laat, Võru Lastefestival, Laps ja Pere mess, Toidumess, teatrietendus Vargamäel, Kuressaare Tänavafestival, Korvikunnide võistlus - motokross, Tartu Hansapäevad, rekkade näitus Tallina lauluväljakul, Avatud Talude Päev, Kalasadamate Päev, Avinurme Tünnilaat, Rakvere Põhjakeskuse üritus, Schilling Festival, Punk Laulupidu, täpselt määratlemata kohaga loomaaia külastus, AHHA keskuse külastus, Tagurpidi maja külastamine ja 2 Quick Starti kontsert Kiivitaja talus.

Eelnevast nähtub, et perekonnad külastavad mitmesuguseid üritusi ja väga erinevates kohtades. Nii kultuuri- (nt folgid, kontserdid, muusikafestivalid), spordi- (nt Ööjooks, Mini Kuubiku üritused) kui ka kohalikke üritusi (nt kohalikud jaanituled). Seega on lastega peredele midagi vaja/võimalik pakkuda väga erinevatel üritustel. Tartus toimuvaid Mini Kuubiku ürituste populaarsust võis mõjutada asjaolu, et Tartust ja Tartumaalt oli ka enim küsimustikule vastajaid.

Kui järgnevalt tuli respondentidel kirjeldada üritust, siis tegi seda 67 inimest (97,1%). Kaks vastajat ei kirjeldanud üritust, sest nad ka ei valinud üritust. Samas 97,1% ei ole päris õige, sest paljud vastajad lihtsalt kirjutasid ka kirjelduse alla ürituse nime. Vastajate arvates kirjeldavad üritusi järgmised nüansid: lapsed saavad näha loomi; jalutamise võimalus; tutvumine erinevate toodetega; põnevad tervele perele; istikud; põnevad toidud; tegevused lastele; tore koht; mängimise võimalus; tuntud tegelasega kohtumine; meelde jääv päev ja auhinnad; on laat; saab pikniku pidada ja ujuda; on muusika ja tants; atraktsioonid; põnevus; omapära ja veel palju muud sündmustega seonduvat. Taas on näha, et üritusi isoomustavad kõik selle komponendid ja inimesed peavad neid olulisteks. Kui neist mingi osa ebaõnnestub, siis ei saa tagada pere rahulolu, mis aga tuleneb ootustest.

Järgnevalt paluti vastajatel välja tuua ürituse külastamise aasta, mida tegi 63 inimest (91,3%). Enim olid perekonnad valitud üritusi külastatud 2017. aastal (46 inimest – 73%). Veel vastati, et külastamise aasta oli 2018 (8 – 12,7%) või et üritust külastatakse iga aasta (7 – 11,1%). Vaid ühte (1,6%) üritust oli külastatud 2016. aastal. 3 inimest mainis ka aastad, millal nende perekond on valitud üritust korduvalt külastanud. Üks kohalik perekond on osa võtnud 2008-2017 lastega Tartu Jooksumaratonist. Teine kohalik perekond on väisanud Tartu Rattarallit 2010-2017 ja kolmas perekond Hiiumaa Lastefestivali 2011-2017.

Järgnevalt tuligi hinnata 5-pallisel skaalal ootusi ja rahulolu enda poolt valitud üritusest lähtuvalt. Kuna 3 inimese vastused ei läinud arvesse, nagu ka eelpool mainitud, siis oli 66 potentsiaalset respondenti, kellest vastuseid andis 62-68. Vaid mõne ootuse ja rahulolu punkti juures anti vähem vastuseid. Ootuste ja rahulolu aspektide hinnete keskmist vt Tabel 1.

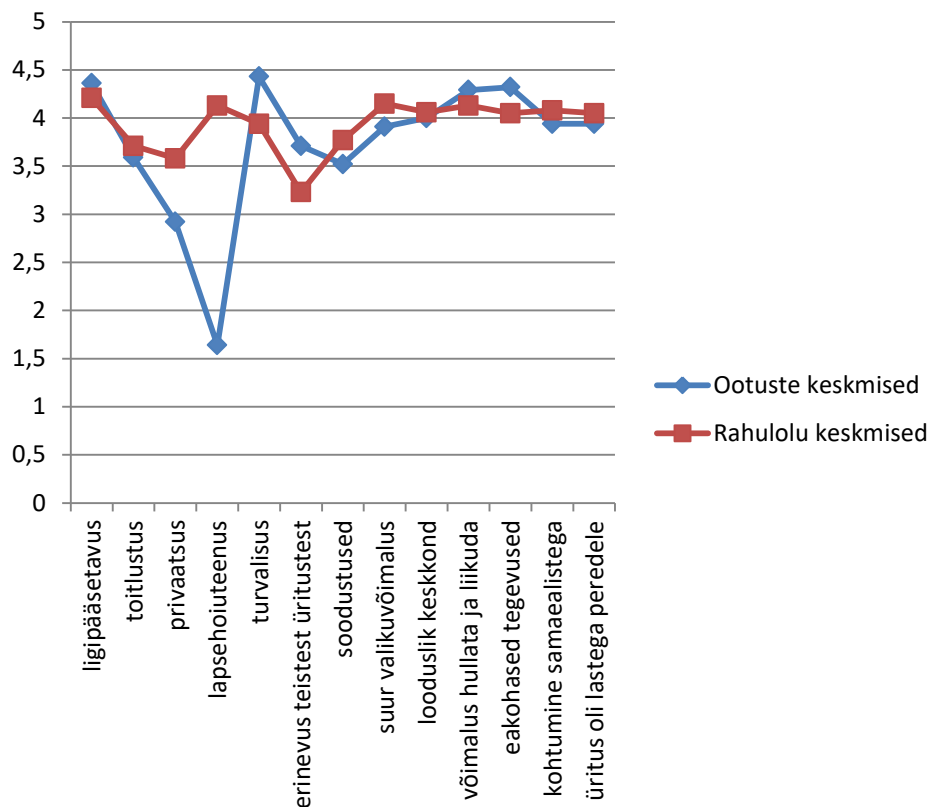
Tabel 1. Ootuste ja rahulolu aspektide hinnete keskmiste tabel (n= 62-66)

	Ootuste hinnete keskmine (1-5)	Rahulolu hinnete keskmine (1-5)
Ligipääsetavusele(ga)	4,36	4,21
Kohapeal pakutavale toitlustusele(ga)	3,59	3,71
Privaatsusele(ga)	2,92	3,58
Et pakutakse/pakuti lapsehoiuteenust	1,64	4,13
Turvalisusele(ga)	4,43	3,94
Et pakutakse/pakuti teistest teenusepakujatest erinevat	3,71	3,23
Soodustustele(ga)/eripakettidele(ga)	3,52	3,77
Suurele valikuvõimalusele(ga)	3,91	4,15
Looduslikule keskkonnale(ga)	4,00	4,06
Et lapsed saavad/said vabalt hullata ja ringi liikuda	4,29	4,13
Et lapsed saavad/said tegeleda eakohaste tegevustega	4,32	4,05
Et lapsed saavad/said kohtuda teiste samaealistega	3,94	4,08
Et üritus on/oli mõeldud just lastega peredele	3,94	4,05

Vastajad ootavad ürituste külastamisest enim turvalisust, ligipääsetavust, et lapsed saaksid tegeleda eakohaste tegevustega ning vabalt hullata ja liikuda. Vähem omavad tähtsust privaatsus ja lapsehoiuteenuse olemasolu. Seega ootavad 2-3-aastaste lastega pered kõige elementaarsemat: et ürituse külastamine oleks lastele ohutu, kergesti kättesaadav ja oleks lastel liikumisruumi ja arengule vastavaid tegevusi. Kui pered lähevad üritustele, siis nende ootused ei ole kõrged privaatsuse osas. On ju teada, et üritustel on ka teisi inimesi. Lapsehoiuteenust oodatakse kõige vähem. Sellel võib olla mitu põhjust. Pered on juba arvestanud, et peavad lastega tegelema. Samas, kui lapsehoiuteenust rohkem üritustel pakutaks, siis võib olla oskaks vanemad seda ka rohkem tahta.

2-3-aastaste lastega pered on valitud üritustega seoses enim rahule jäänud ligipääsetavusega ja suure valikuvõimalusega. Vähim on rahule jäänud privaatsusega ja mitteerinemisega teistest teenusepakkujatest. Privaatsusega rahulolematust tuleb nii sellest, et seda ei oodata kui ka asjaolust, et privaatsust natukenegi tahtvatele peredele võib olla ei pakuta seda.

Ootuste ja rahulolu suurim keskmiste erinevus oli lapsehoiuteenuse korral, mis näitab, et lapsehoiuteenust ei oodata ning samas ollakse lapsehoiuteenuse pakkumisega/mittepakkumisega üritustel rahul. Kõige vähem erinevad valitud ürituste puhul ootuste ja rahulolu keskmised loodusliku keskkonna osas, mis on vaid 0,06 palli. Keskmiste omavahelist suhet on näha joonisel 14.

Joonis 14. Ootuste ja rahulolu keskmiste võrdlus (n=62-66).

Pärast rahulolu hindamise osa esitas töö autor veel seitse küsimust enne taustaandmete osa. Seitsmest küsimusest ühe, milles sooviti teada saada last iseloomustavaid iseloomuomadusi, tulemused on juba eelnevalt välja toodud.

Seega kaheteistkümnendas küsimuses tuli vastata, mida teeksid respondendid teisiti seoses enda poolt valitud üritusega, kui ei jäädud millegagi rahule. Sellele küsimusele vastas 21 inimest (30,4%). Ehk iga kolmas või neljas vanem või vanavanem muudaks ürituste juures midagi. Välja toodi näiteks Põlvamaal toimuva Ökolaadaga seoses, et kohalik perekond muudaks ürituse kaugust lähimast linnast seoses paljude autodega. Üks perekond Sakust enam ei järgmine kord ei lähe Jänku-Jussiga kohtuma, sest lapsel tuli oodata 1,5 tundi, mis on väikelapse jaoks tõesti väga pikk aeg. Rakverest pärit vastaja muudaks Lottemaa hinna lastega peredele odavamaks. Laste perepäeval võiks olla ühe vastaja arvates laktoosivabu toite. Seda arvatavasti lapse või mõne muu pereliikme laktoositalumatuse tõttu. Veel teeksid vastajad erinevate ürituste puhul teisiti järgmiselt: rohkem lastele tegevusi – rekkade näitus, lärmakate inimeste eemaldamine – Elistevere Loomapargi külastus,

paremad laadahinnad – Saaremaa Merepäevad, rohkem mängujuhte koos mängudega lastele – Supilinna päevad, vee äär turvaliseks – sadamapäevad, läheks ilma lasteta – Kuressaare merepäevad, oleks soodsam – Hiiumaa Lastefestival, muudaks parkimistasu odavamaks – Viru Folk, teeks laada ala laiemaks – Sindi Mihkli laat, esitaks kaebuse õllejoojate tõttu – Põhjakeskuse üritus, kõikidel laatadel igas vanuses lastele tegevusi, lastele oma nurk – Punk Laulupidu, ei võtaks laste töötubade eest raha- Viljandi Folk, rohkem tegevusi lastele – Maamess, rohkem erinevate teenuste pakkujaid – Laps ja Pere mess, muudaks transporti seoses ratastega, sest kodust pikk maa väiksel lapsel sõita – Tartu Rattaralli. Nagu on näha, siis laste lähedased muudaks päris palju ürituste juures. Samas võib öelda, et üritused on pigem sobivad lastega peredele, kuid muuta võiks antud ürituste juures neid puudusi.

Järgmine küsimus oli seotud eelmisega, kus otsiti vastust sellele, mis häiris valitud ürituse juures respondenti enim. Sellele avatud küsimusele vastas 27 inimest (39,1%). Seega häiris valitud ürituste juures midagi iga kolmandat vastajat. Enim häirisid vastajaid järgmised nüansid: purjus ja lärmakad inimesed, kommiletid, et oli palju autosid, ootamine, hinnad, vanemate karjumine laste peale, liiga palju inimesi, vähe istumiskohti, et vanemad oma lapsi ei jälgi ja ei keela, veeäärne turvalisuse puudumine, väljareklaamitud poni puudumine, parkimiskorraldus, vähe liikumisruumi, lastega ei olnud arvestatud, muda, beebi toodete puudumine, segadus stardikoridoris ja vähene privaatsus. Taas on välja toodud palju häirivat, kuid nagu enne mainitud, siis Muuta võiks valitud ürituste juures teatud detaile.

Neljateistkümnendas küsimuses (avatud) taheti teada saada uuringus osalenute arvamust, millega jääd enam rahule. Sellele küsimusele andis vastuse 40 inimest (58%). Vastajad jäid enam rahule tegevustega (10), korraldusega (4), keskkonnaga (3), toredega olemisega (3), ürituse asukohaga (3), muusikaga (2), atraktsioonidega (2). Ühel korral mainiti järgmist üritustega seonduvat: liikumisruumi, laada suurust, parkimist, vaatamisväärsusi, programmi, värskes õhus viibimist, ilma, kalapüügi võimalust, toitlustust, meelelüt valikute olemasolu, puhkamise/söömise ala, turvalisust, et lapsed saavad asju puutuda ja vaadata, et kõik saavad auhinna, batuudijussi nurka, legolandi, vastavust ootustele, lastele spordiharjumuse ja õnnetunde tekitamist. Inimesed on esile tõstnud rohkem vastuseid kui puuduste kohta.

Järgmine küsimus, millele vastas 65 inimest (94,2%), keskendus sellele, kuidas sattusid pered valitud üritusele. Valitud üritustele satuti järgnevalt: kus on juba ka varem käidud (63,1%), esimest korda ja teadlikult (30,8%) ja juhuslikult (6,2%). Järelikult külastavad perekonnad enim neid üritusi, kus on juba käidud ja teadlikult valitud üritustel. Juhuslikult satutakse koos lastega üritustele väga harva. Samas eelpool üldiste eelistuste osas vastati ülekaalukalt, et rohkem eelistavad pered neid üritusi, kus ei ole veel käidud. Seega otsivad inimesed vaheldust ja uusi kogemusi, aga ka juba kogetud rahulolu.

Kuueteistkümnendas küsimuses sooviti vastuseid sellele, mis oli valitud üritusel perekonnaliikmetele suurim elamus. Avatud küsimusele oli vastajaid 51 (73,9%). Enim rõõmustas perekonnaliikmeid laste rõõm, et lapsed loomi nägid, muusika ja üldse kogu üritus. Veel toodi välja palju seda, mida mainiti ka küsimuse juures, millega jäite enim rahule.

Eelviimases küsimuses taheti teada saada, kas perekonnad soovivad tulevikus enda poolt välja toodud üritust külastada veel. Sellele küsimusele vastas 66 inimest (95,7%), kellest omakorda tahab valitud üritust külastada uuesti 63 inimest. 3 inimese kogemus on olnud selline, et nemad enam ei soovi valitud üritust külastada.

On näha, et vastajad mäletavad enam nende jaoks positiivseid üritusi. Külastatud üritused on lastele sobilikud ja arenguks vajalikud, tegelema peaks eelpool välja toodud puudustega, et sündmuskorraldust veelgi paremaks muuta.

KOKKUVÕTE

Järjest enam reisivad ja võtavad täiskasvanud üritustest osa koos lastega. Seetõttu tuleb mõelda nii suurtele kui ka väikestele külastajatele. Eelkõige just lastele, sest nende sotsiaalne heaolu on kõige tähtsam. Üks turismi liik on ürituste külastamine. Ürituste korralduses valitseb tihe konkurents, mis nõuab korraldajalt spetsialiseerumist kindlale sihtgrupile näiteks lastega peredele. Keskendudes lastega peredele on oluline teada nende vajadusi, et oleks võimalik õigesti sihtgrupile läheneda ja tagada nii vastavus ootustele.

Lastel on erilised vajadused tulenevalt vanusest. Selles uurimuses keskendub töö autor 2-3-aastaste lastega perede ürituste külastamisega seonduvale just põhjusel, et sellises eas lapsed on mitmete spetsiifiliste arenguliste iseärasustega. Need mõjutavad vanematel ürituste valimist, külastamist ja kõike sinna juurde kuuluvat. Teisalt on ürituste külastamine väikelastele oluline, kuna nii saavad õnnestunud ürituse korral täidetud nende kõik vajadused.

Uurimusi on pereturismi teemal küll tehtud, kuid asutuste, piirkonna või turunduse põhiselt, mitte niiväga üldist pilti luues niisugusest vanusest tulenevalt.

Töö teoreetilise osa koostamisel kasutati Maslow` vajaduste hierarhia teooriat, lapse arengut, turismi tulevikusuundi, pereturismi ja üritusi käsitlevaid materjale nt käsiraamatuid, raamatuid, Interneti allikaid ja seadusi.

Käesoleva magistr töö peameesmärk oli välja selgitada 2-3-aastaste lastega perede kui sihtgrupi üldised eelistused ja ootused ning rahulolu nende enda valitud üritusest.

Küsimused, millele lõputöö kirjutaja tahtis pärast küsimustiku läbiviimist vastust leida olid järgmised:

- Kus, millal ja kellega koos lastega pered üritusi külastavad?
- Mis tüüpi üritusi vanemad oma lastega külastavad?
- Millised on lastevanemate ootused külastatavatele üritustele?
- Kuidas ja millega on rahule jäädud?

- Millega ollakse rahulolematud?
- Millised on lastevanemate ettepanekud ürituste paremaks korraldamiseks lastega külastamise seisukohalt?

Need küsimused omakorda toovad esile väikelastega ürituste külastamisega seotud kitsaskohad. Kitsaskohti teades on võimalik erinevatel korraldajatel muuta üritused peredele sobilikumaks, mis aitab kaasa laste paremale arengule.

Püstitatud eesmärk ja uurimisküsimused said täidetud. Ankeetküsitlus viidi läbi 2-3-aastaste laste vanemate, keda oli kokku 69, seas aprillikuus. Seejärel analüüsiti saadud tulemusi statistilise andmeanalüüsi meetodi abil.

Pered külastavad üritusi väga erinevates kohtades üle Eesti, kuid pigem kodu läheduses toimuvaid. Vastajad eelistavad üritustest osa võtta pigem suvel, kuid teevad seda vähesemal määral kõikidel aastaegadel. Seltskonna suurus oleneb olukorrast. Kuid vanaemasid kaasatakse eesmärgil, et nii on kergem lastega hakkama saada. Nii saavad ka vanemad rohkem lõõgastuda. Vanemad külastavad oma lastega nii kultuuri, spordi- kui ka kohalikke üritusi. Nad käivad näiteks järgmistel üritustel: laatadel/messidel (Luige laadal, ökolaadal Põlvamaal, Maamessil, Palamuse laadal, Avinurme tünnilaat), Lottemaal, Jänku-Jussiga mängutoas mängimas, snowtubitamas, Pühajärve jaanitulel, lasteaia perepäeval, Tartu mini-rattarallil, folkidel (Viljandi, Viru).

Lapsevanemad ootavad enim turvalisust, ligipääsetavust, et lapsed saavad liikuda ja hullata ning eakohaseid tegevusi. Enim on rahule jäänud tegevustega, korraldusega, keskkonnaga, toreda olemisega ja ürituse asukohaga. Lapsevanemaid häirisid järgmised asjaolud: pole piisavalt istekohti ja wc-sesid, 1,5-tunnine Jänku-Jussi ootamine, lastega peredele kallid hinnad, purjus täiskasvanud, kallid laadahinnad, piirdeta vee äär ja vähe tegevusi lastele. Enim jäädid rahule tegevuste mitmekesisusega, atraktsioonidega, liikumisruumiga ja ürituse korraldusliku poolega. Vastajad teevad ettepaneku muuta ooteaeg lühemaks, hinnad odavamaks ja võimaldada lastele rohkem tegevusi. Samas paljud pered ei muudaks ürituste juures midagi. Inimesed vastasid rohkem ka küsimusele, millega nad rahule jäid, kui küsimusele, mis häiris neid enim.

Edaspidised uurijad võiks uurida rohkem puuduste poolt näiteks ühe suurürituse või mitme sarnase väiksema ürituse kohta. Veel vajavad uurimist ka üritused, kus lastega pered ja mõni teine sihtgrupp kokku ei sobi ning kodust eemal toimuvate üritustega seonduv.

Antud töö tulemusi saavad rakendada ürituste korraldajad, et muuta üritused veelgi lastega peredele sobilikumaks. Lisaks on näha, et pered eeldavad, ootavad ja on rahul sellega, mis aitab kaasa laste arengule.

Magistritöö autor teeb järgmised ettepanekud:

- Teha pereturistide jaoks täiesti eraldi veebileht, mis koondaks endas just neile mõeldud pakkumisi. Mitte nagu praegu on teatud veebilehtede juures lastega perede rubriik.
- Luua SIIA SAAB lapsevankriga/lapsega märk.
- Riiklikult toetada rohkem vaesust kannatavate perede üritustest osasaamist.

On näha, et vastajad mäletavad enam nende jaoks positiivseid üritusi. Külostatud üritused on lastele sobilikud ja arenguks vajalikud, tegelema peaks eelpool välja toodud puudustega, et sündmuskorraldust veelgi paremaks muuta.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Avaleht – Siia saab. Võrdõigusvoliniku kantselei. <http://www.vordoigusvolinik.ee/siiasaab/> (15.03.2018)
- Butterworth, G., Harris, M. (2002). Arengupsühholoogia alused. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Convention on the Rights of the Children. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx> (18.05.2018)
- EASi turismiarenduskeskus. (2016). Sündmusturismi valdkondlik ülevaade. https://d3otexg1kysjv4.cloudfront.net/docs/2954226_sundmusturismi-valdkondlik-ulevaade-2016.pdf (13.03.2018)
- Eesti keele seletav sõnaraamat. (2009). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus. <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=%C3%BCritus&F=M> (19.04.2018)
- Eesti Konjunkturiinstituut. (veebruari 2012). Eestis toimuvate kultuuri- ja spordisündmuste regionaalse majandusliku mõju hindamine ning analüüs. https://d3otexg1kysjv4.cloudfront.net/docs/2883488_eesti-kultuuri-ja-spordiurituste-moju-analuus.pdf (15.05.2018)
- Eesti õigekeelsussõnaraamat. (2013). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus. <https://www.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=sihtr%C3%BChm&F=M> (19.04.2018)
- Erivajadus ja sellega seotud mõisted. – Tallinna Ülikooli õppematerjal. https://www.tlu.ee/opmat/ts/TST6004/1_erivajadus_ja_sellega__seotud_misted.html (19.04.2018)
- Hirsijärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2007). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina.
- Kagadze, M., Kraav, I., Kullasepp, K. (2007). Perekonnaõpetus. Gümnaasiumi inimeseõpetuse õpik. Koolibri.
- Kommel, K. (19. jaanuar 2011). Elanikud osaleksid kultuurisündmustel meelsasti rohkem. – *Eesti Statistikaameti kodulehekülg*. <https://www.stat.ee/pressiteade-2011-005> (17.05.2018)
- Lasteombudsman. (2011). Vaesus ja sellega seotud probleemid lastega peredes. file:///C:/Users/Kasutaja/Downloads/ylevaade_vaesus_ja_sellega_seotud_probleemid_lastega_peredes.pdf (15.03.2018)
- Laurmaa, H. (2014). Kümne Euroopa Liidus oldud aastaga on Eesti turism jõudsalt edenenud. – *Statistikaameti ajaveeb*. <https://blog.stat.ee/2014/09/26/kumne-euroopa-liidus-oldud-aastaga-on-eesti-turism-joudsalt-edenenud/> (08.05.2018)
- Laurmaa, H., Valgma, Ü. (2017). Suveturist väisab peamiselt Eesti linnu. - *Statistikaameti ajaveeb*. <https://blog.stat.ee/2017/07/03/suvelurist-vaissab-peamiselt-eesti-linnu/> (08.05.2018)

- Loodus- ja kultuuripuhkuse õppematerjal/käsiraamat. (2003). /Toim. A.Ruukel, J. Vain. MTÜ Eesti Maaturism. ACCESS programmi projekt. 53 lk.
- Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium. (2013). Eesti riiklik turismiarengukava. <https://www.riigiteataja.ee/akt/3191/1201/3015/lisa.pdf> (18.05.2018)
- Maslow, H. A. (2007). Motivatsioon ja isiksus. OÜ Mantra Kirjastus
- Montonen, R. (2005). Lapse areng: Vanemate küsimustele vastab lapsepsühholoog Reet Montonen. Ajakirjade Kirjastus.
- MTÜ Eesti Maaturism. (2003). Perepuhkuse käsiraamat. Tallinn: Phare ACCESS projekt.
- Märgiga liitunud – Siia saab. Võrdõigusvoliniku kantselei. <http://www.vordoigusvolinik.ee/siiasaab/margiga-liitunud/> (15.03.2018)
- Perekonnaseadus. (vastu võetud 18.11.2009, muudetud 18.02.2015). – *Riigi Teataja* <https://www.riigiteataja.ee/akt/112032015099> (18.05.2018).
- Reisile lastega: Rohkem seiklusi, vähem sekeldamisi. (2017). Lonely Planet. Toim. Ü. Kiivet. Kirjastus Koolibri. 224 lk.
- Roosaar, T. (23.11.2016). Suvised siseturistid eelistavad pealinna asemel Pärnumaad. – *Pärnu Postimees*. [e-ajaleht] <https://parnu.postimees.ee/3921357/suvised-siseturistid-eelistavad-pealinna-aseemel-parnumaad> (09.05.2018)
- Tegevusjuhendaja käsiraamat. (2010). /Toim. A. Klaassen, A. Tiko jt. Tervise Arengu Instituut. 207 lk.
- Tourism Highlights. (2016). World Tourism Organization. <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284418145> (12.05.2018)
- Tourism Highlights. (2017). World Tourism Organization. <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (29.12.2017)
- Traks, K. (2013). Anu-Mall Naarits: Tallinna kaubamaja mõistab turundust väga hästi. – *Postimees*. [e-ajaleht] <https://majandus24.postimees.ee/1167832/anu-mall-naarits-tallinna-kaubamaja-moistab-turundust-vaga-hasti> (19.04.2018)
- Turundus. – Loov Eesti. <https://www.looveesti.ee/arenda-ettevotet/turundus/> (19.04.2018)
- Turu-uuringute AS. (2013). 2013. aasta suviste sisereiside uuring (vaba aja reisid). https://d3otexg1kysjv4.cloudfront.net/docs/1118944_suvised-sisereisid-2013.pdf (17.05.2018)
- Vajadused. – Rajaleidja. <http://www.rajaleidja.ee/vajadused/> (19.04.2018)

LISAD

Lisa 1. Ankeetküsitlus

Ankeetküsitlus

Tere!

Olen Eesti Maaülikooli loodusturismi eriala magistrantuuri II kursuse üliõpilane Mariel Krumm. Minu töö teema on 2-3-aastaste lastega perede eelistused, ootused ja rahulolu seoses ürituste külastamisega. Siinjuures vajangi Teie abi, et viia läbi ankeetküsitlusel põhinev uurimus. Arvesse lähevad kõik üritused, millest saavad osa võtta lastega pered. Antud uurimuses peetakse pereks kooslust, kus on vähemal üks laps. Ideaalne kui üks laps perekonnast on vanuses 2-3 eluaastat, sest keskendun just niisuguses vanuses lastega ürituste külastamisele. Võite kirjeldada ka aega, kui Teie laps oli veel 2-3-aastane, kuigi tänaseks on juba suurem. Üritused võiksid jääda Eestimaa piiridesse.

Tagan Teie anonüümsuse ja ankeetküsitluste vastuseid kasutan vaid magistritöö koostamisel üldistaval kujul. Vastamine on vabatahtlik. Hiljem küsitlused hävitan.

Koostööle lootes, Mariel Krumm

Mis eesmärkidel lähete perega üritusele?

- Kultuuri nautimine
- Puhkamine
- Lähedase külastamine
- Töötamine
- Ringi reisimine
- Teadmiste omandamine
- Kogemuste omandamine
- Muu
- Kui valisite teadmiste/kogemuste omandamine perega ürituse külastamise eesmärgiks, siis kelle teadmiste/kogemuste omandamist silmas pidasite?
- Lapse

- Enda
- Meie mõlema/meie kõigi
- Oleneb olukorrast

Põhjendus

Kellega koos/ kui suure seltskonnaga lähete üritustele?

- Lapsega/lastega
- Ainult oma perega
- Oma pere ja vanematega
- Oma pere ja sõpradega
- Oleneb olukorrast
- Muu-

Mis piirkonnas tavaliselt perega üritusi külastate?

Millest sõltub piirkonna valik, kus perega üritusi külastate?

Eelistate pigem seal külastada üritusi, kus

- oleme juba käinud
- ei ole veel käinud
- muu

Põhjendus

Kus kohast eelistate saada perelele mõeldud ürituste kohta teavet?

- ☐ Internetist
- ☐ Tuttavatelt
- ☐ Raadiost
- ☐ Ajakirjandusest
- ☐ Muu_____

Kui kaua planeerite ürituste külastamist perele ette?

- ☐ Mõned päevad
- ☐ Nädal
- ☐ Kuu
- ☐ Paar kuud
- ☐ Pool aastat
- ☐ Aasta

Eelistate perega külastada üritusi pigem:

- ☐ Asukoht ei ole oluline
- ☐ Sisemaal
- ☐ Mere ääres
- ☐ Metsa läheduses
- ☐ Linnalähedases piirkonnas
- ☐ Maa piirkonnas
- ☐ Teemapargis
- ☐ Mingi atraktsiooni või olulise koha läheduses (kirjutage täpsemalt lisaks, mida silmas peate)

Eelistate perega üritusi külastada enim:

- ☐ Kevadel
- ☐ Suvel

- Sügisel
- Talvel
- Aastaaeg ei ole oluline

Millised laste atraktsioonid või tegevused peaksid Teie arust olemas olema lastega külastataval üritusel?

Palun valige 1 kindel üritus, mida olete koos perega (sh laps(ed)) külastanud ja kirjeldage seda

Ürituse

nimi: _____

Külastamise

aasta: _____

Ootused

Palun hinnake järgnevalt enda ootusi ja rahulolu seoses selle üritusega:

Ootused (1 – väga madalad, 2 – pigem madalad, 3 – keskmised, 4 – pigem kõrged, 5 – väga kõrged. Väga madalad ootused tähendavad, et see aspekt ei ole Teie jaoks üldse oluline. Väga kõrged ootused tähendavad, et antud aspekt on väga oluline Teie jaoks.)

• ligipääsetavusele	1	2	3	4	5
• kohapeal pakutavale toidlustusele	1	2	3	4	5
• privaatsusele	1	2	3	4	5
• turvalisusele	1	2	3	4	5
• et pakutakse teistest teenusepakujatest erinevat	1	2	3	4	5
• soodustustele/eripakettidele	1	2	3	4	5

- suurele valikuvõimalusele 1 2 3 4 5
- looduslikule keskkonnale 1 2 3 4 5
- et laps(ed) saavad vabalt
hullata ja ringi liikuda 1 2 3 4 5
- et laps(ed) saavad tegelda
eakohaste tegevustega 1 2 3 4 5
- et laps(ed) saavad
kohtuda teiste samaealistega 1 2 3 4 5
- et kultuuriüritus on mõeldud
just lastega peredele 1 2 3 4 5

Rahulolu (1 - üldse mitte rahul, 2 - pigem mitte rahul, 3 – rahuldavat rahul, 4 – pigem rahul, 5 – väga rahul)

- ligipääsetavusega 1 2 3 4 5
- kohapeal pakutava
toitlustusega 1 2 3 4 5
- privaatsusega 1 2 3 4 5
- turvalisusega 1 2 3 4 5
- et pakuti teistest
teenusepakkujatest erinevat 1 2 3 4 5
- soodustustega/eripakettidega 1 2 3 4 5
- suure valikuvõimalusega 1 2 3 4 5
- loodusliku keskkonnaga 1 2 3 4 5
- et laps(ed) said vabalt
hullata ja ringi liikuda 1 2 3 4 5
- et laps(ed) said tegelda
eakohaste tegevustega 1 2 3 4 5
- et laps(ed) said
kohtuda teiste samaealistega 1 2 3 4 5
- et üritus oli mõeldud
just lastega peredele 1 2 3 4 5

Mida teeksite teisiti seoses Teie poolt valitud üritusega, kui Te ei jäänud millegagi rahule?

Mis häiris Teid enim?

Millega jäite enim rahule?

Kuidas sattusite perega antud üritusele?

- ☐ Juhuslikult
- ☐ Olen varem ka käinud
- ☐ Esimest korda sattusin ja teadlikult

Mis oli sellel üritusel Teile/Teie perele kõige suuremaks elamuseks?

Kas soovite tulevikus veel antud üritust külastada?

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Kuidas iseloomustate oma 2-3 aastast last. Tooge välja 3-4 isikuomadust, mis teie last kõige paremini kirjeldavad.

Statistilistel kaalutlustel palun Teilt järgmisi taustaandmeid:

Teie vanus _____

Sugu:

- Mees
- Naine

Teie haridustase:

- Põhiharidus
- Keskharidus
- Keskeriharidus
- Kõrgharidus

Teie pere elukoht (linna, asula või küla täpsusega)

Teie lapse vanus aastates ja kuudes

Mitu last Teil on kokku? _____

Lisa 2. Kohad Eestimaal, kus võiks lastega käia kahe ema arvates

Tallinnas: Ajaloomuuseum, Oleviste vaateplatvorm, NUKU muuseum, Miia-Milla-Manda; Lennusadam, Teletorn, Lastekirjanduse keskus, mängupargid ja sõbralikud söögikohad;

Harjumaal: Kuristu loomatalu, Polli loomaaed, Tuhala nõiakaev, Keila ja Jägala juga, kaunid rannad, Paldiski ja Pakri poolsaared, Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala;

Raplamaa: Järvakandi klaasimuuseum;

Lääne-Virumaal: Lahemaa rahvuspark, Oandu looduskeskus, Koprarada, Viru raba ja rada, käsnu meremuuseum, Kuradisaar, Pärисpea poolsaar ja Purekkari neem ja Rakvere linnus;

Järvamaal: Paide linn, Ajakeskus Wittenstein ja Kilplaste koda;

Viljandis ja Viljandimaal: Kondase keskus, seikluslik lastekirjandusmaja, Viljandi Folk ja Pärimusmuusika ait;

Jõgevamaal: RMK Elistvere loomapark, Vudila, Kalevipoja muuseum, Krati seikluspark ja Mustvee koduloomuuseum

Tartus ja Tartumaal: AHHA keskus, Mänguasjamuuseum, Teatri Kodu, lodjamatk, Botaanikaaed, Lennundusmuuseum, Kallaste, Alatskivi loss, Ridakülad, Kolkja, Kasepää ja Varnja.

Valgamaal: Otepää Snowtubing, Ansomäe, Kuutsemäe, Väike Munamägi, Otepää seikluspark, Pühajärve rand ja park;

Võrumaal: Tamula järv, Suur Munamägi, Jaaniraotu talu linnupark, Nõiariik, Liikluslinn, Pokumaa ja Alaveski loomapark;

Setomaal: Värska, Seto talumuuseum, Obinitsa, Piusa muuseumikoobas, Lüübnitsa laat ja Beresje;

Põlvamaal: Maanteemuuseum, Postitee, Põlva talurahvamuuseum, Taevaskodade matkarada, Kiidjärve kuklasterada, Ilumetsa meteoriidikraater ja Meenikunno raba;

Ida-Virumaal: Kiviõli ja tuhamäed, Kohtla kaevanduspark-muuseum, Valaste juga, Selisoo matkarada, Narva linnus, Narva-Jõesuu, Kuremäe klooster, Peipsi järv ja Kauksi rand;

Haapsalus: Haapsalu piiskopilinnus, Eesti raudteemuuseum, Paralepa rand, Iloni Imedemaa ja Kuursaal;

Läänemaal: Roosta seikluspark, Matsalu rahvuspark, Puhtu-Laelatu kaitseala;

Pärnus: rand ja pargid, Pärnu muuseum, Uue kunsti muuseum, Endla teater, Maarja-Magdaleena gild;

Pärnumaal: Tori põrgu, Soomaa, Rannametsa-Tolkuse õpperada, Valgeranna seikluspark, Lavassaare muuseumraudtee, Kabli looduskeskus ja Ikla-Ainaži;

Saared: Muhu ja Saaremaa, Vormsi, Hiiumaa ja Kihnu (Altjõe, Alamaa, 2012: 5).

LIHTLITSENTS

Mina, Mariel Krumm, sünniaeg 16.05.1991,

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda koostatud lõputöö 2-3-aastaste lastega perede eelistused, ootused ja rahulolu seoses ürituste külastamisega, mille juhendaja on *Marika Kose*,

1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,

1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja

1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemiseks kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor _____ (*allkiri*)

Tartu, 23.05.2018

Juhendaja kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

(*juhendaja nimi ja allkiri*)

(*kuupäev*)